

Grobbendonk Jagersdreef

Archeologienota: Verslag van Resultaten.

Rapport Nr. 1440

Titel

Archeologienota Grobbendonk, Jagersdreef: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Celine de Ruiter & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2023-471

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2023K20

Plaats en datum

Beerse, 29/11/2023

INHOUD

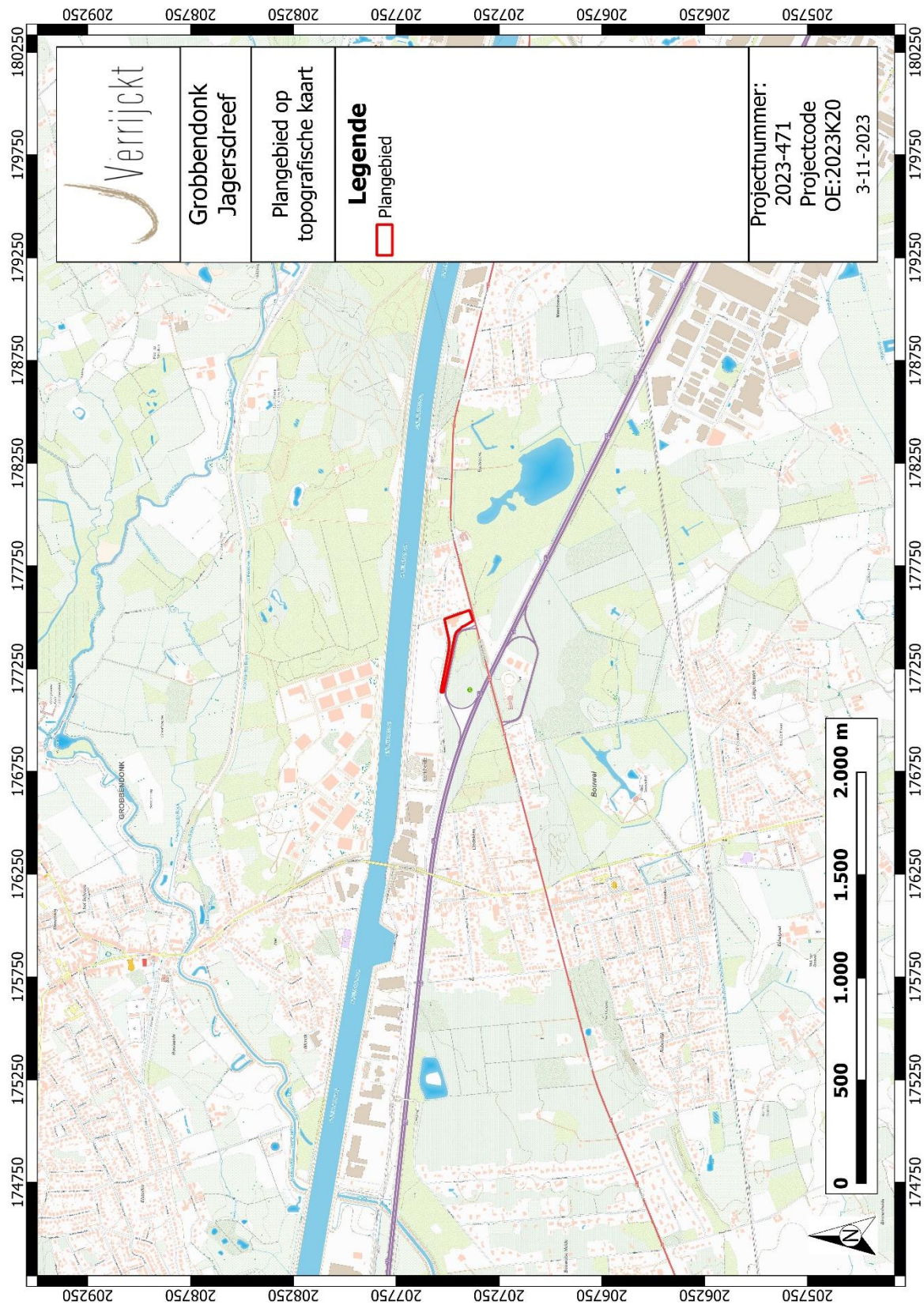
1	Bureauonderzoek.....	3
1.1	Beschrijvend gedeelte.....	3
1.1.1	Administratieve gegevens.....	3
1.1.2	Onderzoeksopdracht	6
1.1.3	Juridisch kader.....	6
1.1.4	Randvoorwaarden	7
1.2	Werkwijze en strategie	7
1.3	Aanleiding	8
1.3.1	Huidige situatie en gekende verstoringen	8
1.3.2	Geplande werken en bodemingrepen	9
1.4	Assessmentrapport	14
1.4.1	Topografische situering	14
1.4.2	Landschappelijke en hydrografische situering	14
1.4.3	Geologische situering.....	18
1.4.4	Bodemkundige situering	18
1.4.5	Historische bronnen	24
1.4.6	Cartografische bronnen.....	25
1.4.7	Archeologisch bronnen	34
1.5	Besluit	38
1.5.1	Beantwoording onderzoeksvragen.....	38
1.5.2	Archeologische verwachting	40
1.5.3	Potentieel op kennisvermeerdering	41
1.5.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	41
1.5.5	Samenvatting	41
2	Lijst met figuren.....	43
3	Lijst met tabellen.....	43
4	Plannenlijst	44
5	Bibliografie	47
6	Bijlagen.....	49

1 BUREAUONDERZOEK

1.1 Beschrijvend gedeelte

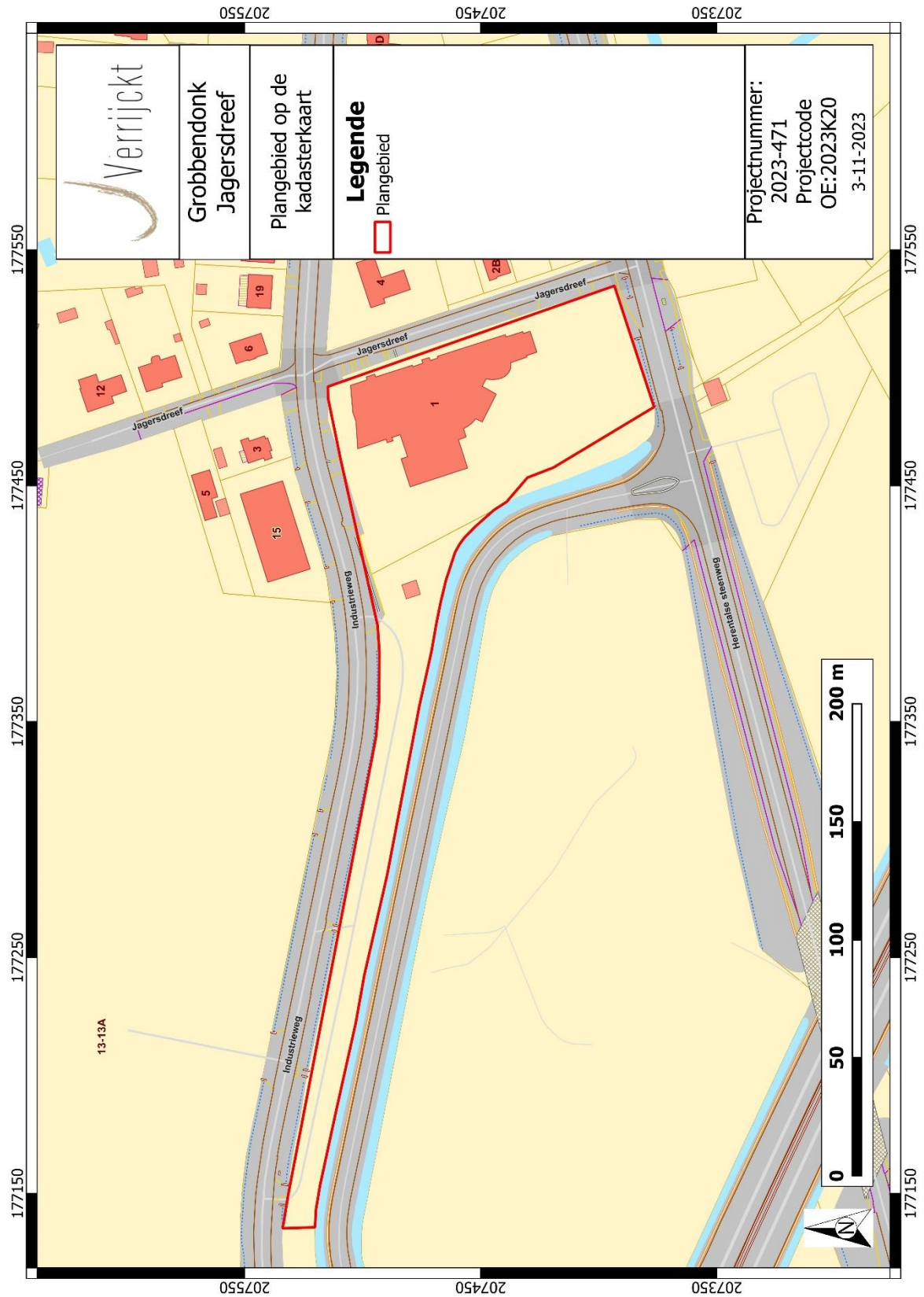
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2023-471
Projectcode Onroerend Erfgoed		2023K20
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Grobbendonk
	Straat	Jagersdreef
Kadastrale gegevens	Gemeente	Grobbendonk
	Afdeling	Grobbendonk AFD/GROBBENDONK-NIS-code 13010
	Sectie	D
	Percelen	0235/00A011 0238/00K000
Coördinaten	Noordoost	X: 177 491,33 m Y: 207 514,4 m
	Noordwest	X: 177 134,83 m Y: 207 533,4 m
	Zuidoost	X: 177 535,33 m Y: 207 392,4 m
	Zuidwest	X: 177 135,33 m Y: 207 520,9 m
Oppervlakte plangebied		Ca. 14.131 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 5.633 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 – Jeroen Verrijckt

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2021a

Figuur 2: Plangebied op kadastrerkaart (GRB)²

² AGIV 2021d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande herbouw en uitbreiding van een hotel langsheen de Jagersdreef te Grobbendonk. Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra er akte is genomen van de archeologienota door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een

inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient in akte genomen te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed en vervolgens bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota bekrachtigd is, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een hotel, kantoren, long-stayverblijven en een ondergrondse parking gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 14.131 m² en bedraagt de bodemingreep 5.633 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.³

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3.000m² of meer én de ingreep in de bodem is minstens 1000 m². Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

1.1.4 Randvoorwaarden

Binnen het plangebied zal enkel rondom het hotel bodemingrepen uitgevoerd worden. Zo worden er delen afgebroken en bijgebouwd. Daarnaast wordt de weg samen met parkings uitgebreid of heraangelegd. In het westen van het plangebied zijn er twee voorstellen om de weg te verbinden met de openbare weg (zie figuur 5).

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij worden zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historisch kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied.

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Vandermaelenkaart

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen

Het plangebied situeert zich tussen de Industrieweg, Jagersgreef, Herentalse Steenweg en de oprit naar de A13. Binnen het plangebied is een hotel aanwezig met daarbij behorende parkeerplaatsen. Het hotel heeft mogelijk al een kelder. Hoewel op de plannen van de opdrachtgever geen bestaande kelders staan aangegeven, lijkt op Google Streetview wel kelders aanwezig te zijn (zie fig.3). Bij de verstoringen worden daarom rekening gehouden met een diepte van 250 cm onder het maaiveld en 40 á 50 cm onder het maaiveld voor verhardingen die worden afgebroken.

Alle plannen met de huidige toestand en de toekomstige toestand die werden aangeleverd door de opdrachtgever, worden in bijlage toegevoegd aan deze archeologienota.

Figuur 3: Op Google Streetview zijn duidelijk kelders aanwezig in het oosten van het hotel.

1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein een afbraak en uitbreiding van het hotel. Hierbij wordt de functie van het hotel eveneens heringericht tot hotel, kantoren en long-stayverblijven. Eventuele aanwezige archeologische waarden worden hierbij in het plangebied onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Bij het huidige gebouw worden delen afgebroken, waarna er nieuwe gebouwen bij aan worden gezet. Het gaat hierbij om een afbraak van 774 m² in het westen en zuidwesten van het gebouw. In het noordwesten en zuiden van het gebouw wordt daarna 2.133 m² nieuwe delen aan het hotel bijgezet. Onder deze delen komt ook een ondergrondse parking in het zuiden en een kelder in het noordwesten. Hierbij moet rekening gehouden worden met een verstoring van 350 cm onder het maaiveld.

Daarnaast wordt in het zuiden en midden van het plangebied (ten zuiden en westen van het hotel) de verharding opnieuw ingericht. Hierbij word een nieuwe rijweg aangelegd met daaromheen meerdere parkeerplaatsen. De rijweg leidt in het zuidoosten van het plangebied naar de Jagersdreef en in het noordwesten van het plangebied naar de rijweg die op dit moment al aanwezig is binnen het plangebied. Hierbij moet rekening gehouden worden met een verstoring van 40 á 50 cm onder het maaiveld. Hierbij zijn delen in het zuidwesten van het plangebied op dit moment al verhard, waardoor dit deel mogelijk al verstoord is op deze diepte. Op de al aanwezige rijweg in het westen van het plangebied zijn twee zones aangegeven waarbij een voorstel wordt gedaan om één van deze twee of allebei de zones te verbinden met het openbaar domein. Mochten hier nog aanpassingen worden uitgevoerd, zal ook hier rekening gehouden worden met een verstoring van

40 á 50 cm onder het maaiveld. Echter is hier ook al verharding aanwezig, waardoor dit deel mogelijk al verstoord is op deze diepte.

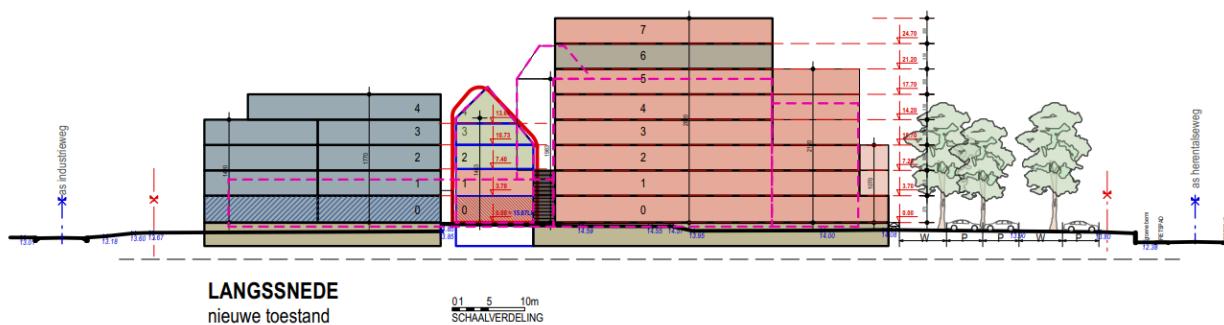
Gedetailleerde plannen zijn toegevoegd in bijlage.

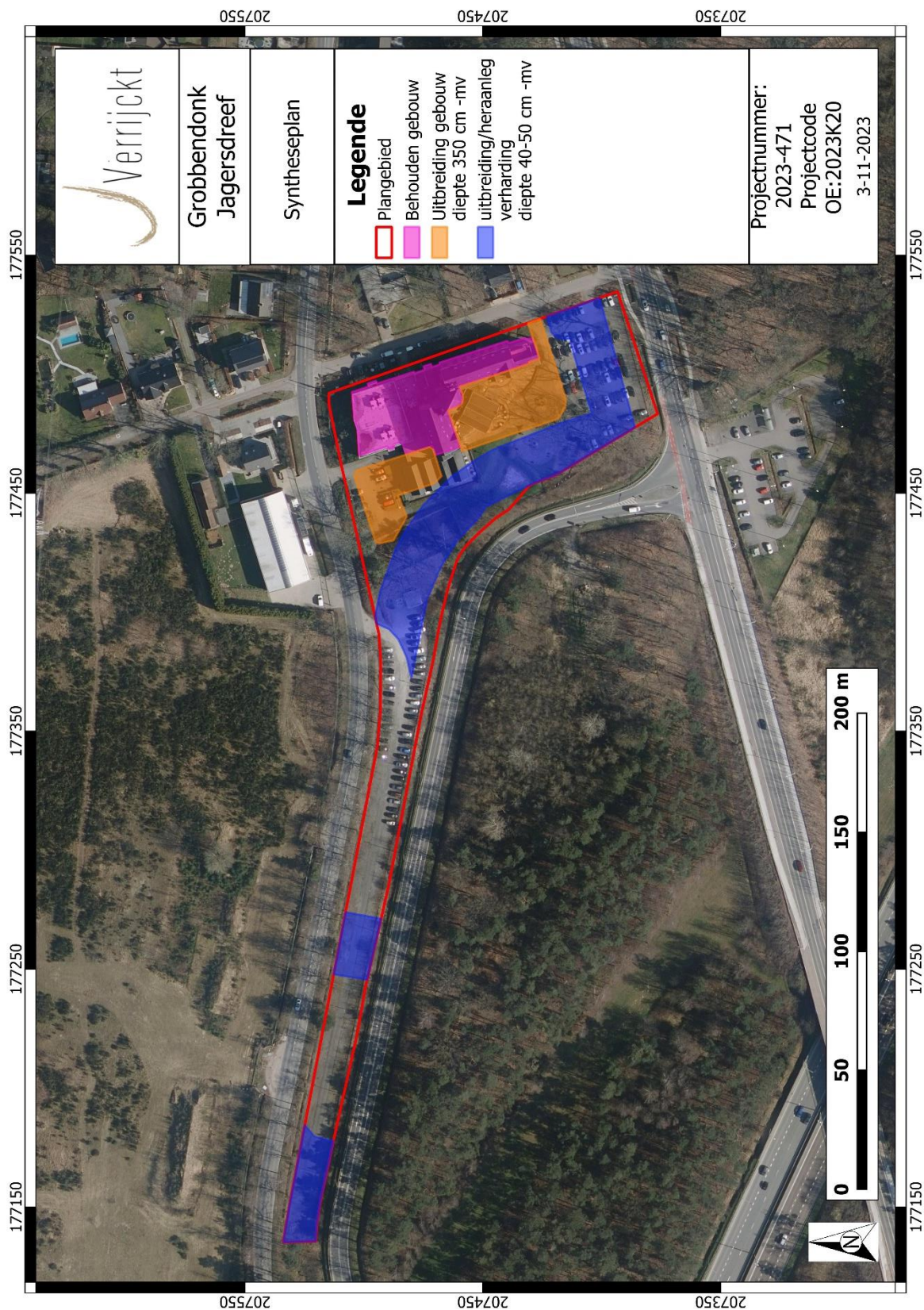
Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁴ op orthofoto⁵

⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁵ AGIV 2021e

Figuur 5: Snede geplande werken

Figuur 6: Syntheseplan van de geplande werken op orthofoto⁶

⁶ AGIV 2021e

1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

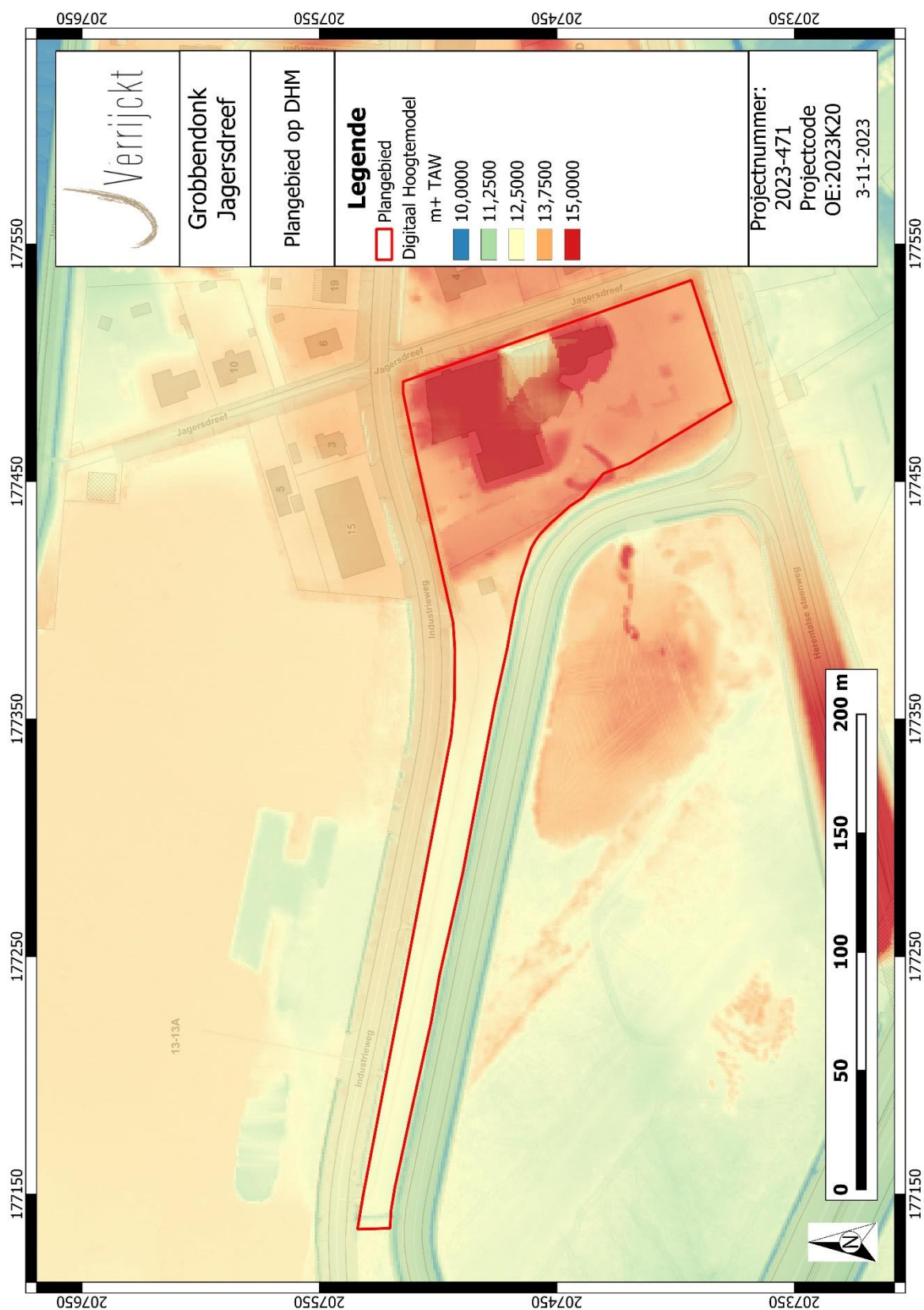
De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Figuur 1 en 2. Het plangebied Jagersdreef is gelegen te Grobbendonk. De kerk van Grobbendonk ligt op circa 2 km ten noordwesten van het plangebied. Ten zuidwesten ligt de kerk van Bouwel op ongeveer 1,5 km afstand. 180 meter ten noorden van het plangebied ligt het Albertkanaal. Ten zuiden van het plangebied ligt de A13 op ongeveer 200 meter afstand. Enerzijds is ten westen van het plangebied een industriegebied aanwezig. Anderzijds is het zuidoosten van het plangebied een bosrijk gebied aanwezig, dat op de topografische kaart ook wordt aangegeven als de Buntvenne.

1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 9 en 16 m + TAW. Het plangebied bevindt zich op een westelijke uitloper van een hogere dekzandrug. De hoogteverschillen binnen het plangebied zijn te wijten aan een afhelling naar het oosten richting de lager gelegen riviervallei van de Nete. Op ongeveer 180 meter ten noorden van het plangebied ligt het Albertkanaal. Dit kanaal is begin 20^e eeuw aangelegd door de mensen. Op 500 meter ten zuiden van het plangebied ligt de Bouwelgoorbeek. De Kleine Nete ligt op ongeveer 1,25 km ten noorden van het plangebied.

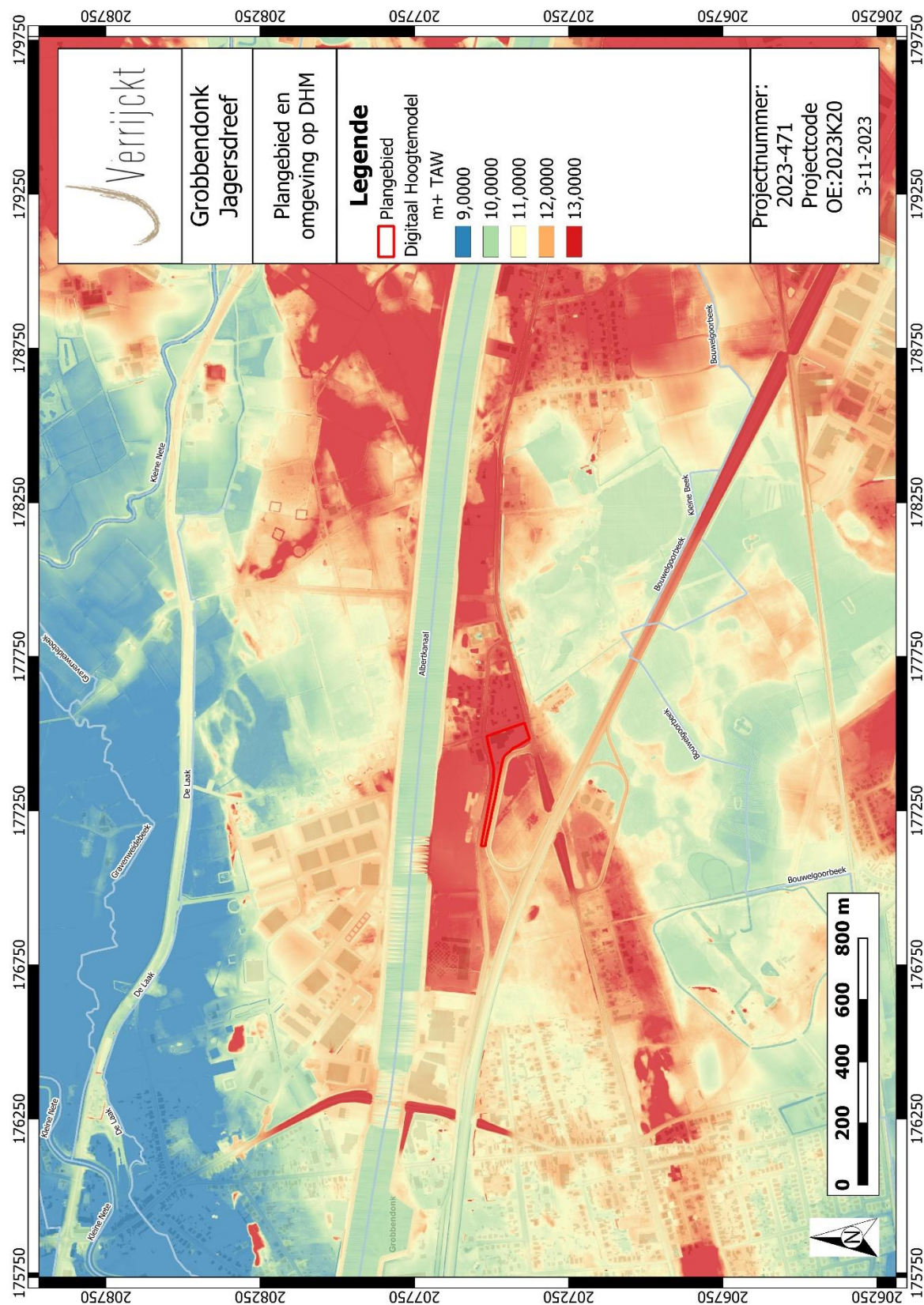
In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in de depressie van Schijns-Nete. Deze eenheid is een laagliggend gebied (tussen 5 en 20 m + TAW). Het wordt gekenmerkt door een bosrijk zachtgolvend gebied met een parallelle reliëfstructuur gevormd door valleien en pliocene dekzandruggen. Hierbij kunnen klei en grof zand op de hoger gelegen delen en fijn zand in de lager gelegen delen teruggevonden worden. Lokaal zijn deze afgedekt door holocene rivierduinen. De depressie van de Schijns-Nete bestaat uit een afwisseling van overwegend west-oost georiënteerde ruggen en dalen met een geringe hoogte.

Het plangebied ligt tussen de 11,2 en 15,10 m + TAW. Daarbij ligt het gedeelte waar het hotel staat op het hoogste punt, in het oosten van het plangebied. En het westen is het laagste gedeelte binnen het plangebied. Echter is op historisch kaartmateriaal te zien dat het plangebied een stuk lager ligt in de 20^e eeuw (zie paragraaf 1.4.6). Daarbij wordt een hoogte van 11 m + TAW aangegeven. Dit zou betekenen dat het gebied in de 21^e eeuw is opgehoogd met ca. 4 meter.

Figuur 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)⁷

⁷ AGIV 2021b

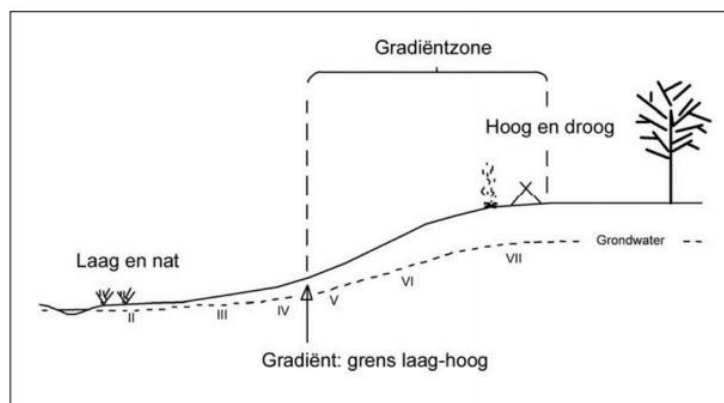

^a AGIV 2021b

De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het laat-paleolithicum en mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

Op basis van bovenstaande bespreking van het digitale hoogtemodel kan geconcludeerd worden dat het plangebied niet gelegen is op een gradiëntzone. Deze liggen mogelijk 1 km ten noorden van het plangebied of 2 km ten zuiden van het plangebied. Echter ligt het plangebied wel op ongeveer 150 van een lager gelegen moerassig gebied. In moerassige gebieden kwamen in de prehistorie veel dieren voor. Daarom was het voor de mensen in de steentijd vaak een goede plek om te gaan jagen.

Figuur 9: Illustratie gradiëntzone

1.4.3 Geologische situering

PALEOGEEN EN NEOGEEN (TERTIAIR)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de formatie van Diest. De formatie kenmerkt zich door groen tot bruin, heterogeen zand. Er komen meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken en kleirijke horizonten voor. Er is sprake van een schuine gelaagdheid met glauconietrijke en micarrijke horizonten.

QUARTAIR 1/200.000

Op de Quartairgeologische kaart 1:200.000 is het plangebied gekarteerd als profieltype 1. Hierbij komen hellingsafzettingen uit het quartair en/of eolische afzettingen van het Weichseliaan (laatPleistoceen) en mogelijk vroeg holoceen voor.

QUARTAIR 1/50.000

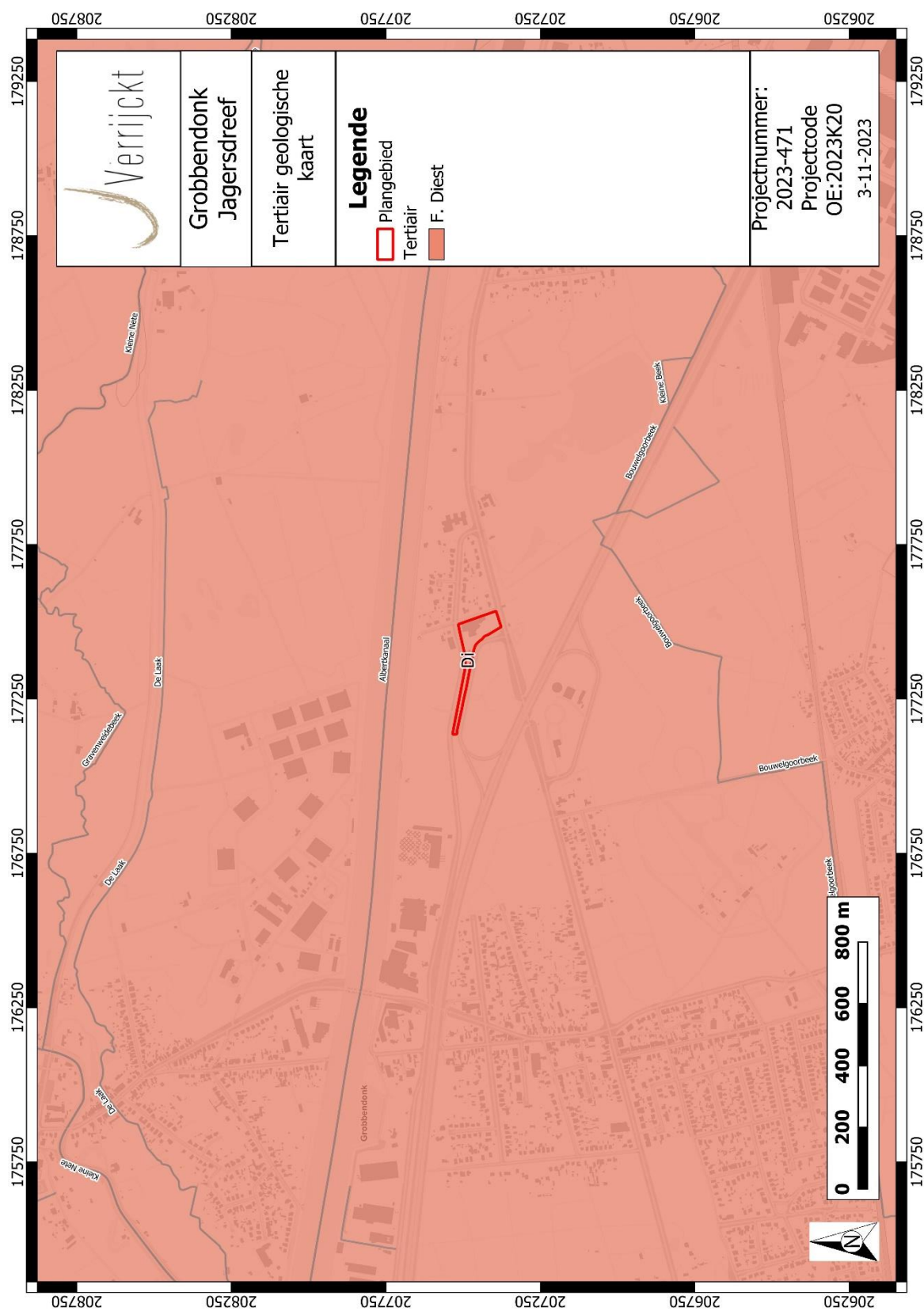
Op de Quartairgeologische kaart 1:50.000 is het plangebied gekarteerd als profieltype 21. Hierbij komen onderaan tertiaire afzettingen voor. Deze tertiaire afzettingen zijn afgedekt door afzettingen van de formatie van Wildert. Dit zijn fijn, zwaklemige, dekzanden.

1.4.4 Bodemkundige situering

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem binnen het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (OB) en X.

Het zuidoosten van het projectgebied staat gekarteerd als X-gronden, dit zijn duinafzettingen. De duinserie in de Kempen kenmerkt een gemengd landtype bestaande uit landduinen, al dan niet gefixeerd en uitgewaaide depressies. De duinen zijn opgebouwd uit los humusarm middelmatig grof zand op wisselende diepte.

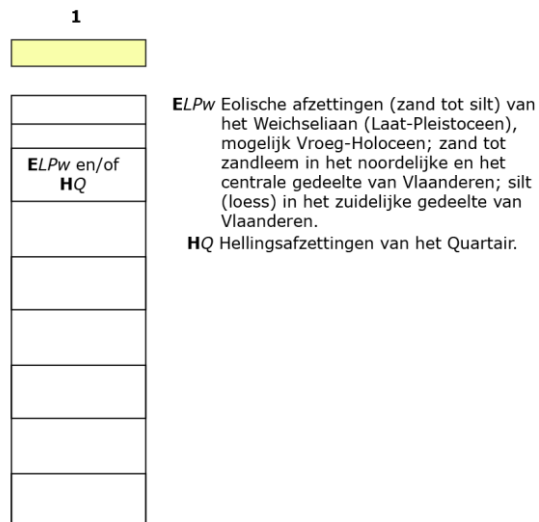
Verder staat er rondom het plangebied de volgende bodems gekarteerd: Zcf1x, Seg1x, I-ZDp en w-Sdg1x. Zcf1x staat voor matig droge zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont. De Seg1x staat voor natte lemig zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. I-ZDp staat voor matig droge tot matig natte zandbodem zonder profiel. W-Sdg1x staat voor matig natte lemig zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont.

Figuur 10: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart⁹

Figuur 11: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000¹⁰

¹⁰ DOV VLAANDEREN 2021c

Figuur 12: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied¹¹

Profieltype

21					E							L
----	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	---

E op L

Formatie van Wildert op Tertiair

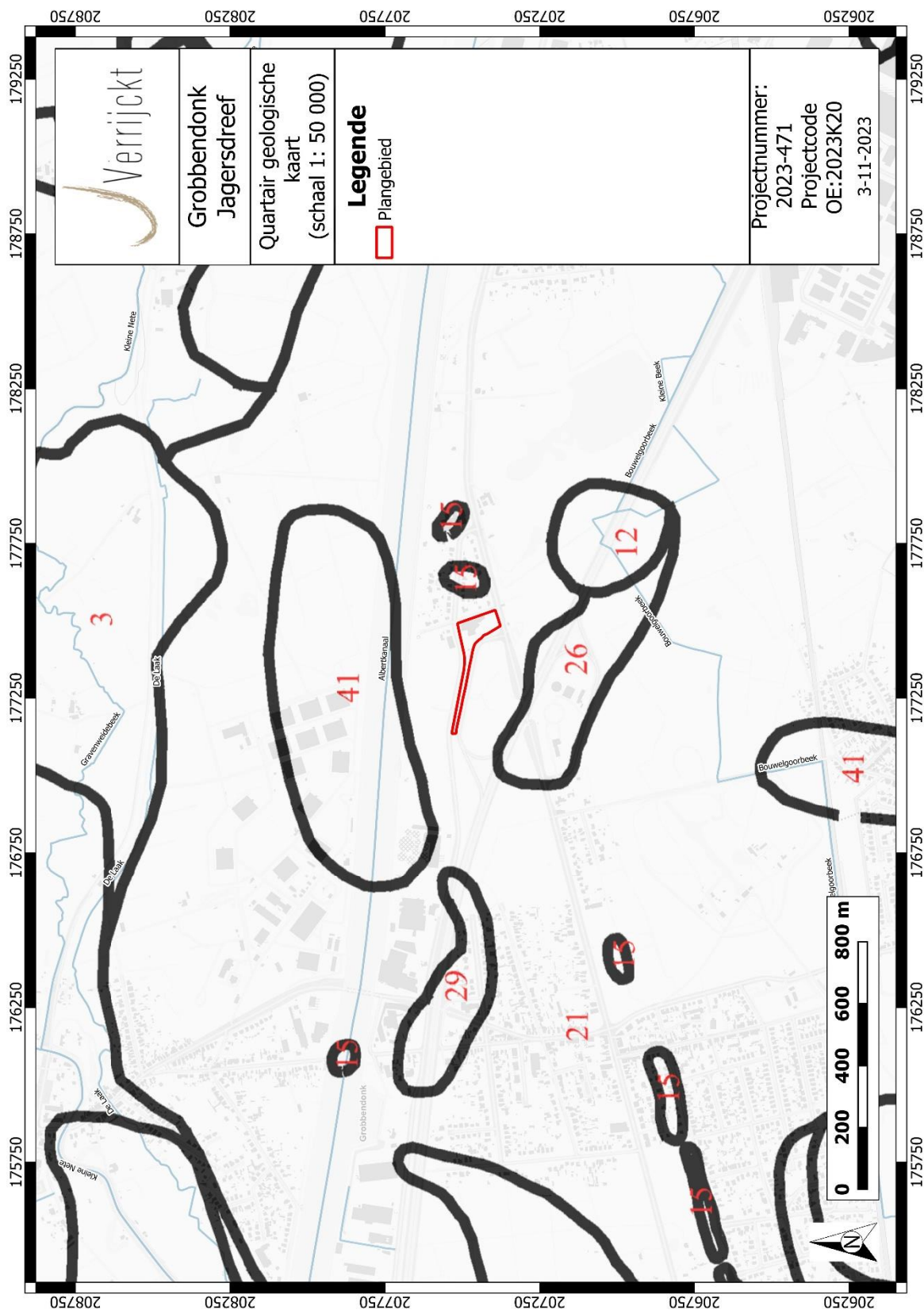
Eenheden op kaartblad 16

- ☐ A Formatie van Singraven (SIGR)
- ☐ B Formatie van Singraven (venig) (SIGR)
- ☐ C Bedekt alluvium (NbdA)
- ☐ D Duinzand (D)
- ☒ E Formatie van Wildert (WILD)
- ☐ F Formatie van Zammel (ZAMM)
- ☐ G Lemige deklagen op zandige deklagen (Ldek op Zdek)
- ☐ H Fluvio-lacustriene klei op zandige deklagen (Kfl op Zdek)
- ☐ I Veen en veenrijke sedimenten (V)
- ☐ J Fluviale zanden (Zf)
- ☐ K Herverkt Tertiair (Sh)
- ☒ L Tertiair (S)

Figuur 13: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied¹²

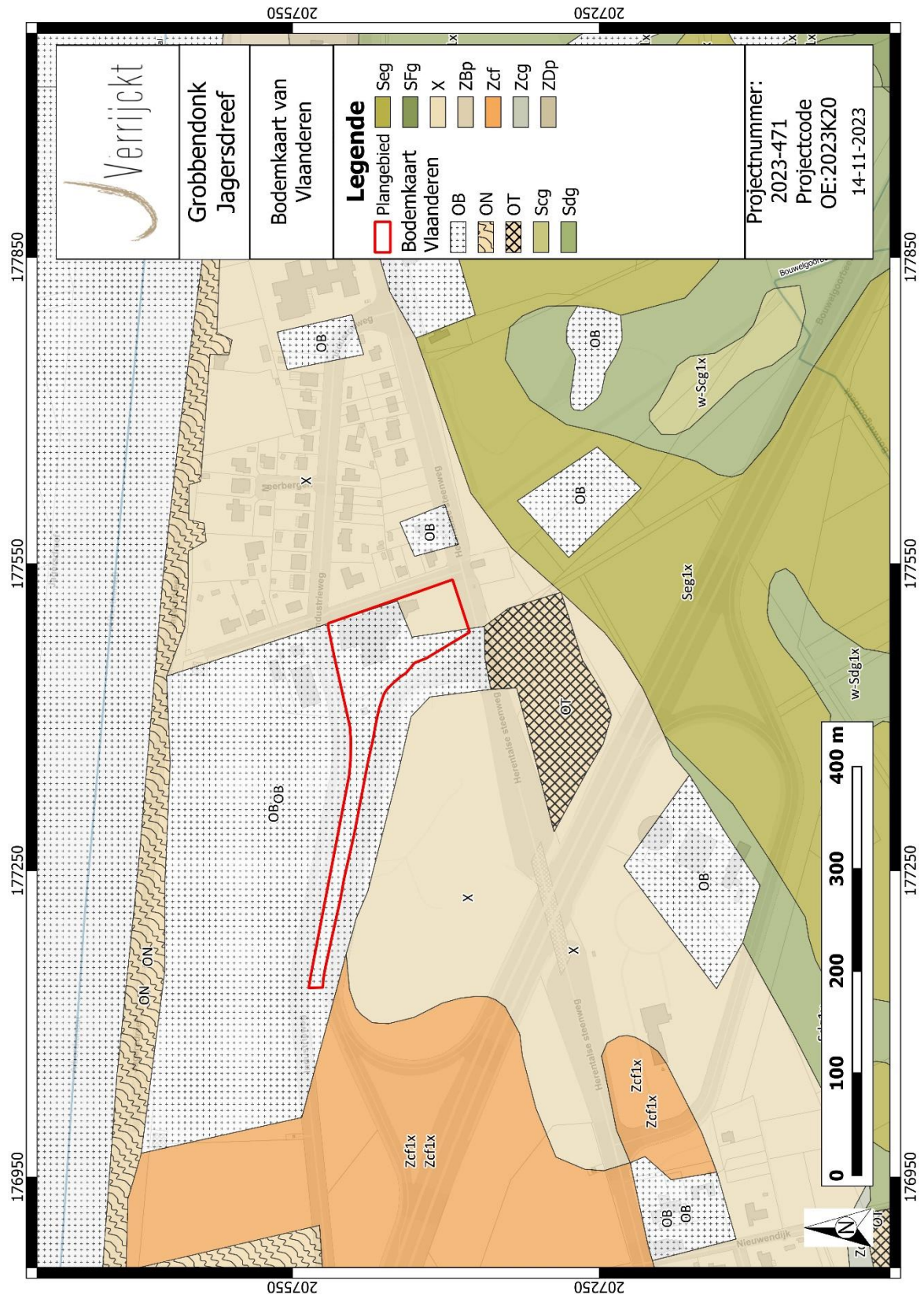
¹¹ DOV VLAANDEREN 2021c

¹² DOV VLAANDEREN 2021c

Figuur 14: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000¹³

¹³ DOV VLAANDEREN 2021c

Figuur 15: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁴

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2021a

1.4.5 Historische bronnen

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Grobbendonk.¹⁵ Met uitzondering van een Bronstijdgrafveld (1000-700 voor Christus) ten zuidwesten van het dorp, beperken de archeologische vondsten zich tot losse vondsten uit de prehistorie (silexvoorwerpen zoals pijlpunten, schrapers, lemmers, een bijl, een deel van een dolk). Deze vondsten getuigen van bewoning in het gebied, maar het is zeer moeilijk om definitieve conclusies te trekken over nederzettingen.

Daarentegen wijzen talrijke oudheidkundige vondsten uit de Romeinse en de Merovingische periode op het toenmalige belang van de gemeente: in de jaren 1970 werd een uitgebreide archeologische campagne opgezet met als doel de Gallo-Romeinse nederzetting op het Hoogveld, gelegen ten noorden van het centrum, te onderzoeken: een indrukwekkende geurbaniseerde agglomeratie met tempels en publieke baden, die haar hoogtepunt kende in de tweede eeuw. Een vicus met tempelcomplex in het noorden en een ambachtelijke zone in het oosten, werd ingeplant op een reeds eeuwen bewoond en in cultuur gebracht terrein, 12 tot 20 hectare, tussen de huidige Vorselaarse baan en de Steenbergstraat. Door recente urbanisatie, onder meer de aanleg van de Wijngaard- en de Hoogveldstraat circa 1965, is echter een deel van de vicus voor verder onderzoek verloren. Deze vicus had waarschijnlijk de functie van administratief, economisch en religieus centrum van de omgeving; verval in de derde eeuw en naderhand mogelijk ingepalmd door een kleine, Frankische landbouwgemeenschap, waarvan de aanwezigheid alhier wordt bevestigd door de ontdekking van twee Merovingische grafvelden (onder het kapelletje van Boshoven, ter plaatse van het oude kerkje van Ouwen, zie Kapelstraat, en tussen de Floris Primssstraat en de Leopoldstraat).

De benaming Grobbendonk duikt pas op vanaf de 17de eeuw: grobbe betekent water of gracht, een donk daarentegen is een zandige verhevenheid in een moeras of een landtong omgeven door water; Grobbendonk past bijgevolg uitstekend als toponiem bij de plaats waar het oude kasteel van de heren van Grobbendonk zich bevond.

In de middeleeuwen maakte de heerlijkheid Grobbendonk deel uit van de meierij Zandhoven in het markgraafschap Antwerpen. Tot de 18de eeuw wordt de gemeente onder meer geciteerd onder de benaming Ouden, Uden, Ouwen..., vermoedelijk in de betekenis van een oude nederzetting aan een bos of een woud. De bakermat van deze nederzetting was gelegen in het huidige gehucht Boshoven in het noorden van de gemeente. Bij de oprichting van de eerste stenen kerk van Ouwen (romaanse stijl) in de 11de, 12de eeuw aan het Kerkeveld, werden de inmiddels vervallen, Gallo-Romeinse vicusgebouwen als steengroeve gebruikt. Dat dit kerkje zich bevond ter plaatse van vroegere houten kerkjes (opklimmend tot eind 8ste- begin 9de eeuw) en boven een Merovingisch grafveld getuigt opnieuw van een continue bewoning.

Landschappelijk verschilde het middeleeuwse Ouwen grondig van het hedendaagse Grobbendonk: ongeveer de helft van het grondgebied bestond uit heidelandschap, terwijl heide en moeras twee derde van het gebied ten zuiden van de Kleine Nete besloegen. Langs de Nete bevonden zich natuurlijke graslanden. Pas in de 19de eeuw zal het uitzicht grondig veranderen door de grootschalige aanplanting van dennen. Bovendien werd in 1843 gestart met de aanleg van het Kempisch Kanaal, de eerste grote verkeersas door het dorp. Het traject verliep onder meer via de huidige Vaartdijk, maar werd in 1942 gedempt.

¹⁵ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: Grobbendonk [online], <https://d.erfgoed.net/themas/14412> (geraadpleegd op 14 november 2023)

1.4.6 Cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Met deze bronnen kan nagegaan worden of er in historische tijden bebouwing is geweest op het terrein, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijker bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde topografische en kadasterkaarten. Mogelijk eerder aanwezige structuren kunnen intussen verdwenen zijn.

VILLARET (1745-1748)

De Villaretkaart wordt eveneens de kaart van de Franse ingenieurs en geografen genoemd (1745-1748). Het bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.

Op de Villaretkaart staat het plangebied niet gekarteerd.

FERRARIS (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.

Op de Ferrariskaart ligt het plangebied te midden van een groot heidegebied. Daarnaast is een deel van het plangebied gekarteerd als naaldbos. Ten zuiden van het plangebied loopt een weg die van Herentals naar Bouwen loopt. Deze weg is tegenwoordig nog steeds aanwezig. Op ongeveer 95 meter ten zuidoosten van het plangebied staat een kleine kapel, dat staat aangegeven als 'Meir Cappel'. Ten zuiden van het plangebied is een groot terrein gekarteerd als onbegaanbaar moerasgebied. Ook ten noorden van het plangebied zijn een aantal kleine delen als onbegaanbaar moerasgebied gekarteerd.

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken.

ATLAS DER BUURTWEGEN (1843-1845)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.

Op de Atlas der Buurtwegen is een vergelijkend beeld te zien als op de Ferrariskaart. In het zuiden is de weg aangegeven als 'Route de Lierre á Herentals'. In het westen van het plangebied loopt nu een weg die staat aangegeven als de N5. Verder behoort het plangebied tot een terrein van ongeveer 1,5 m² met het nummer 15.

VANDERMAELEN (1846-1854)

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.

Op de Vandermaelenkaart staat het gehele plangebied gekarteerd als naaldbos. Daarnaast is er in het oosten van het plangebied nog een weg aangelegd. De kapel is niet meer aanwezig ten zuidoosten van het plangebied.

POPP (1842-1879)

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879).

Op de Popp-kaarten staat het plangebied niet aangeduid.

Vervolgens worden er topografische kaarten uit de 20ste en 21ste eeuw vergeleken.

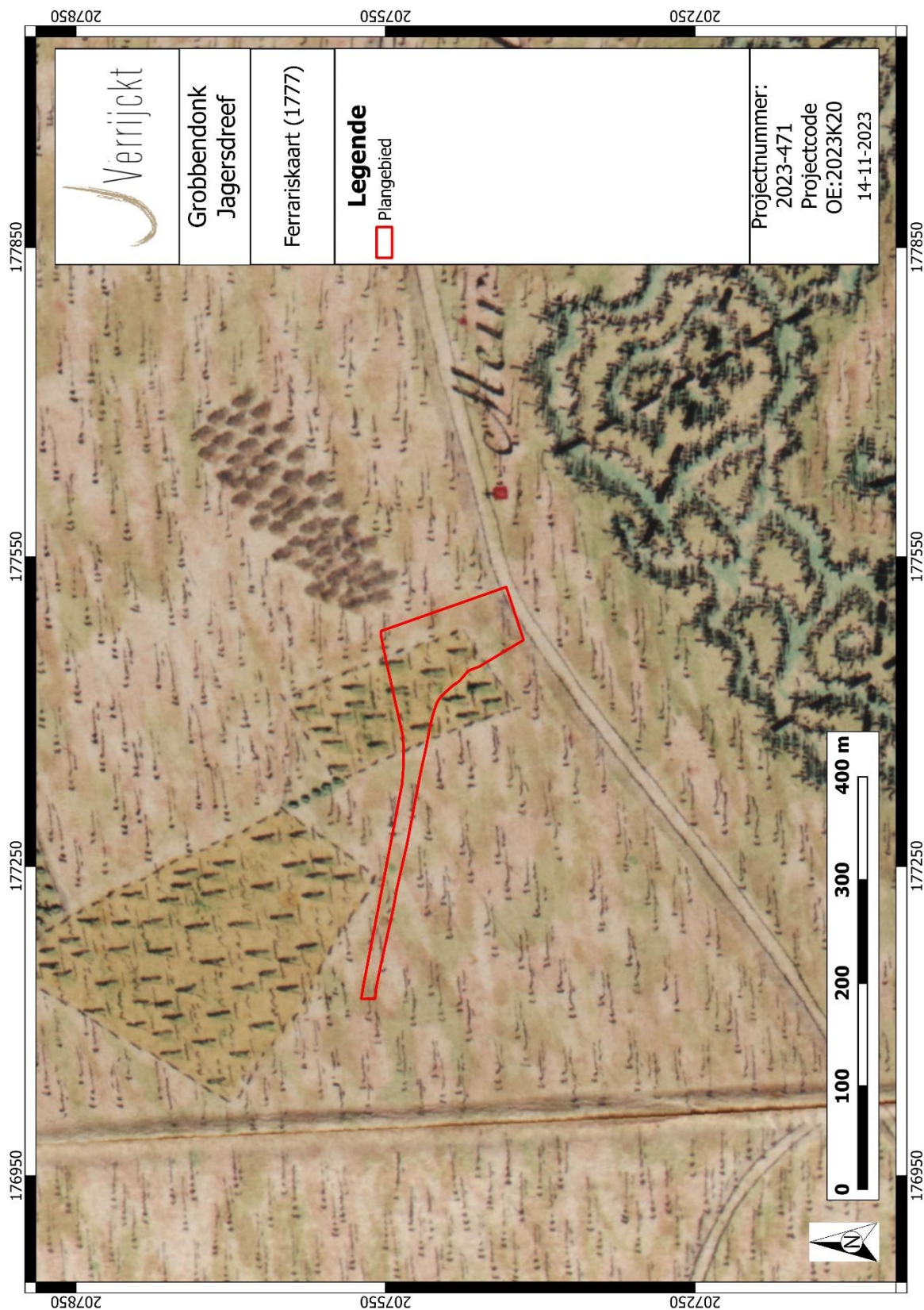
TOPOGRAFISCHE KAART 1939, 1969

Op de topografische kaart van 1939 zien we voor het eerst het Albertkanaal ten noorden van het plangebied. Ten zuidoosten van het plangebied is het domein van Kasteel Goorhof te zien. Dit kasteel is gebouwd tussen 1872 en 1878. Het oosten binnen het plangebied bestaat nog steeds uit naaldbos, echter staat het westen van het plangebied nu gekarteerd als heide. Op de kaart van 1969 is de snelweg en de oprit voor de snelweg te zien. De oprit ligt ten zuiden – zuidwesten van het plangebied. In het oosten van het plangebied staan een aantal gebouwen gekarteerd. Dit zijn voornamelijk kleine losse gebouwen. Op beide kaarten staat een hoogte van 11 m+ TAW aangegeven. Dit ligt ongeveer 3 tot 4 meter lager dan het Digitaal Hoogtemodel aangeeft in het westen van het plangebied.

ORTHOFOTO 1971, 1979-1990, 2000-2003 EN 2005-2007

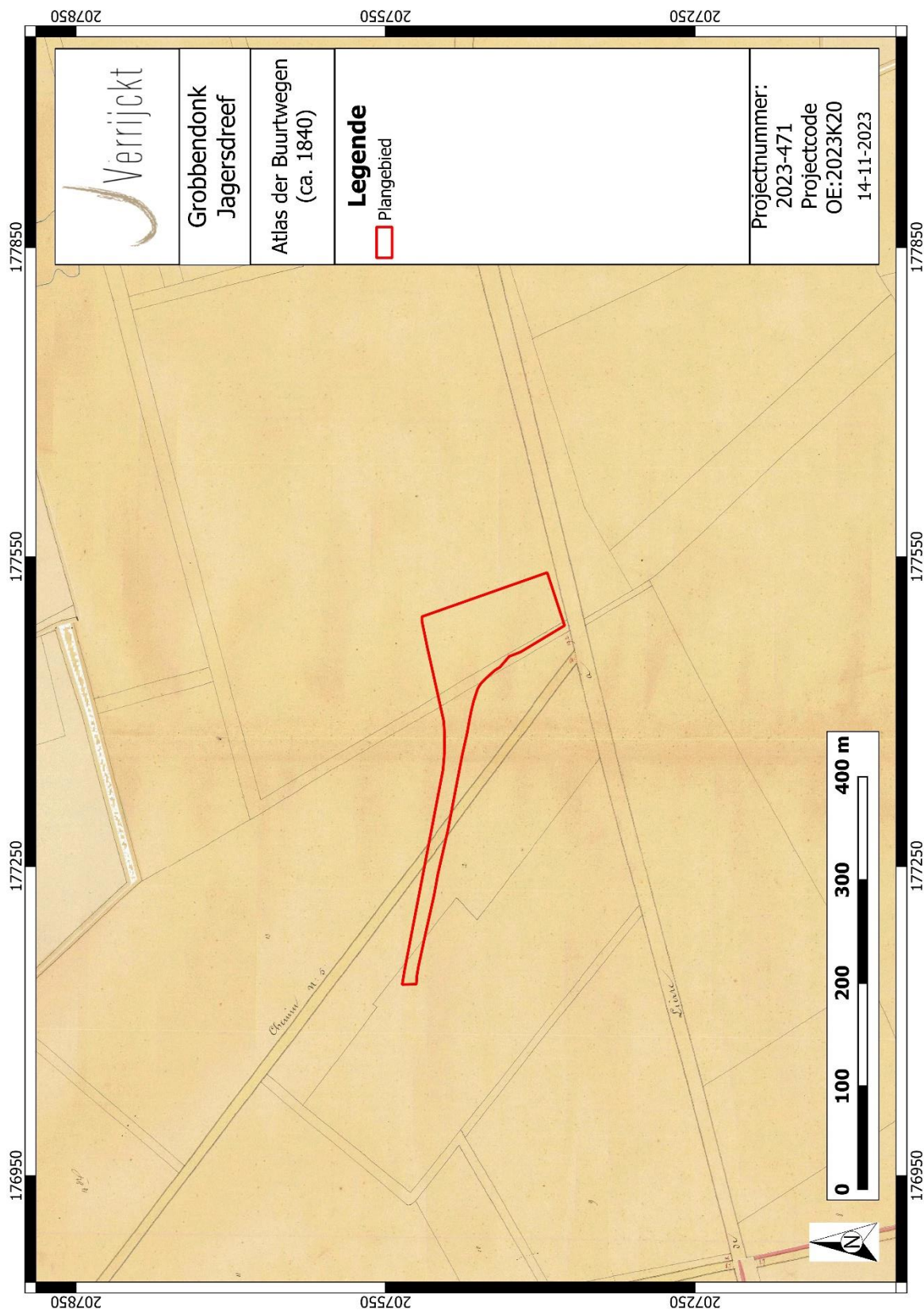
Op de orthofoto van 1971 zien we een duidelijk beeld van het plangebied. Hierbij is in het noordoosten een aantal kleine gebouwen aanwezig. Het zuidoosten van het plangebied bestaat uit bos. Het westen van het plangebied is, net als tegenwoordig, geasfalteerd. Ten noorden van het plangebied (tussen het Albertkanaal en het plangebied) is een groot industrieel gebouw aanwezig.

Vanaf de orthofoto van 2000-2003 is het hotel te zien. Het bos in het zuidoosten van het plangebied is nu weg gehaald en heeft plaats gemaakt voor parkings. Ook het westen van het plangebied dient nu als parking.

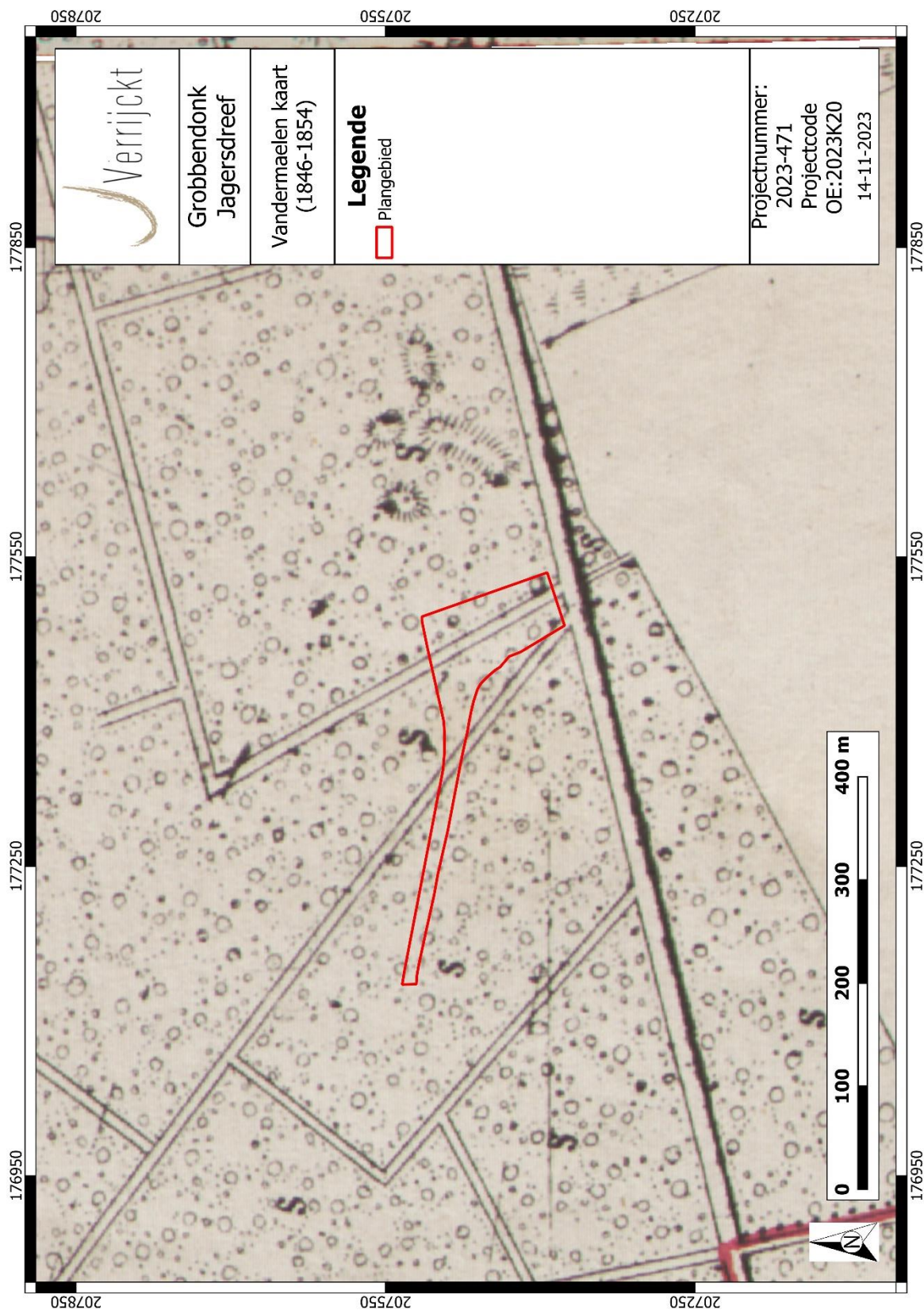
Figuur 16: Plangebied op de Ferrariskaart¹⁶

¹⁶ GEOPUNT 2021c

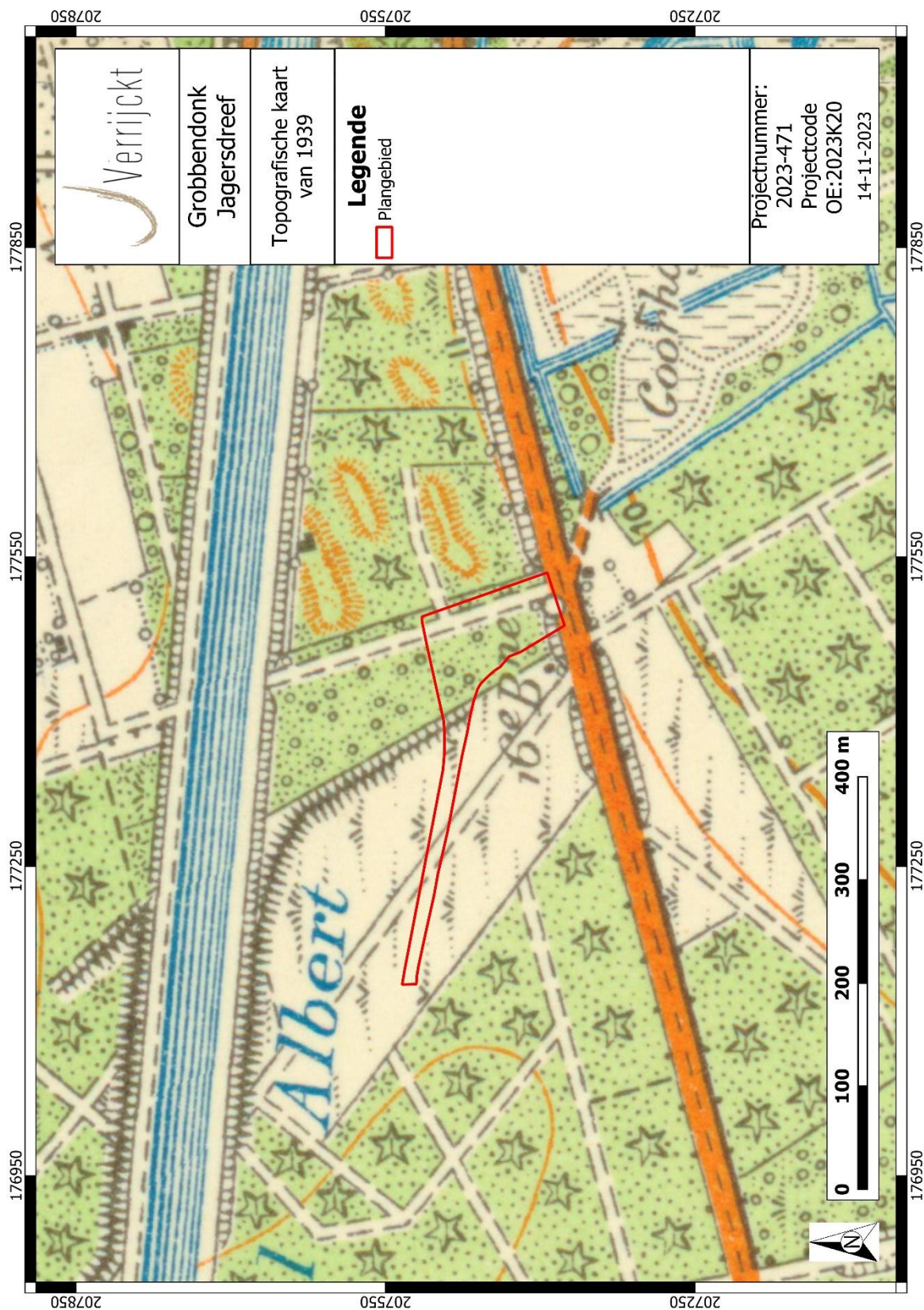
Figuur 17: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen¹⁷

¹⁷ GEOPUNT 2021b

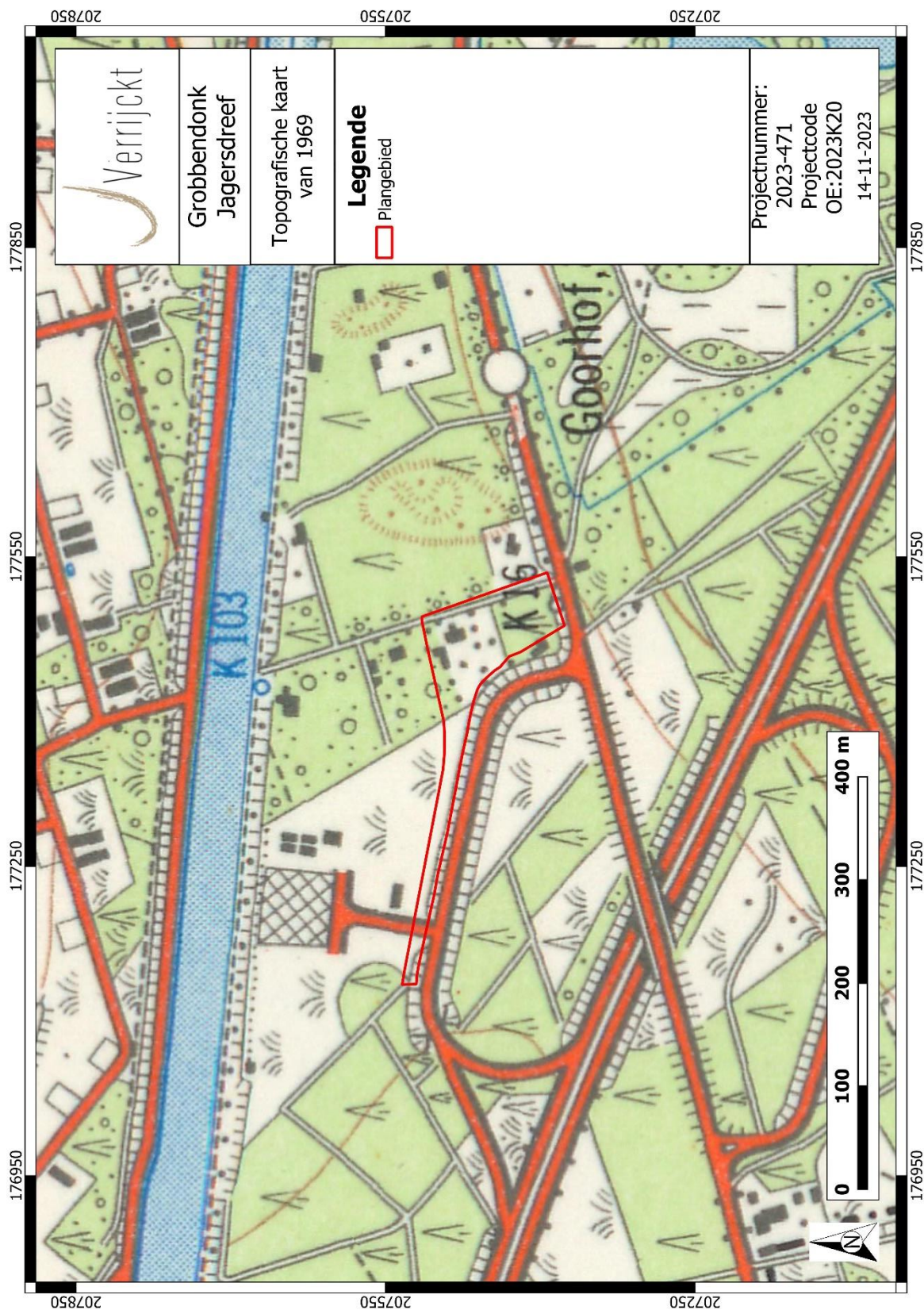
Figuur 18: Plangebied op de Vandermaelenkaart¹⁸

¹⁸ GEOPUNT 2021d

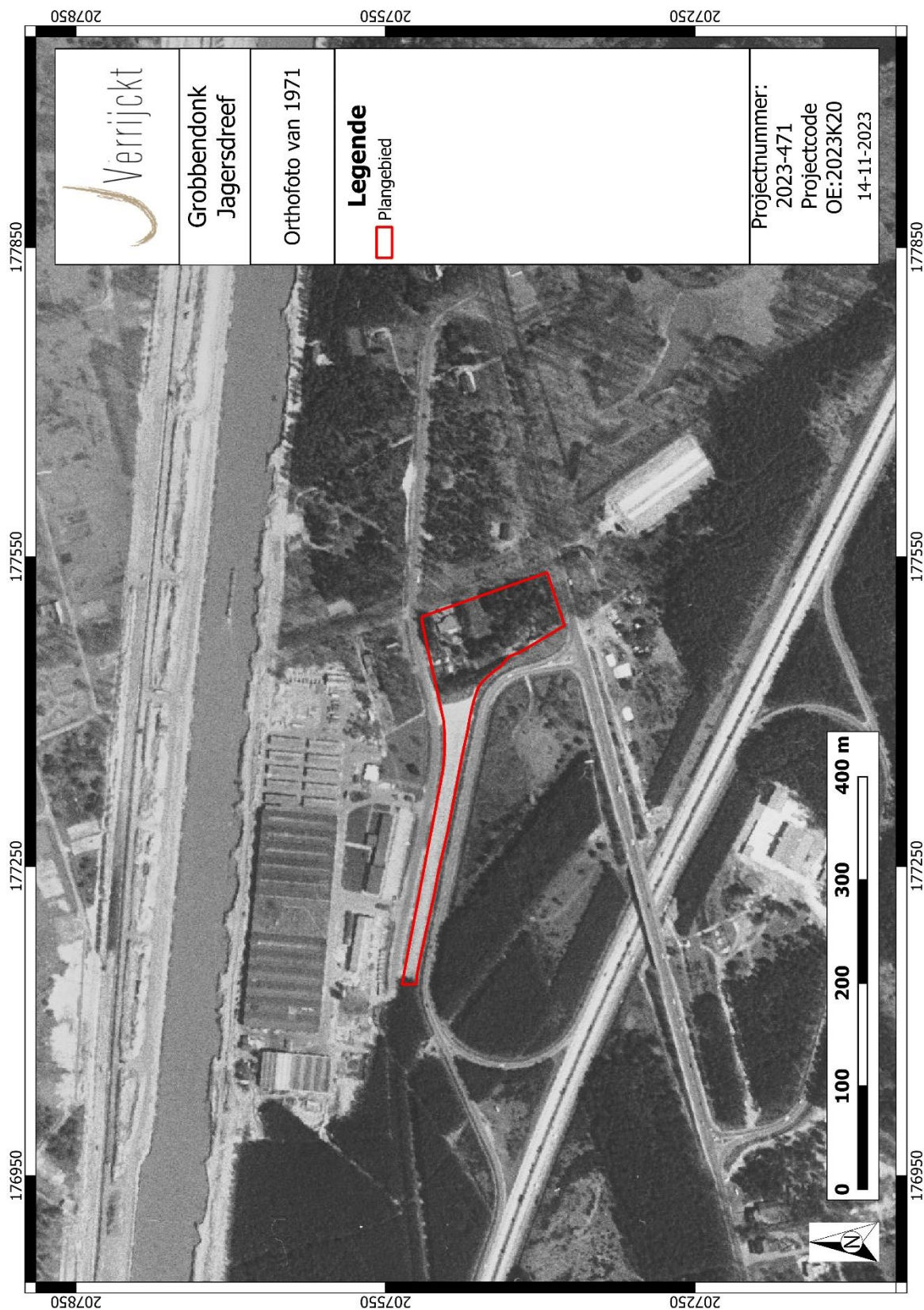
Figuur 19: Plangebied op de topografische kaart van 1939¹⁹

¹⁹ GEOPUNT 2021e

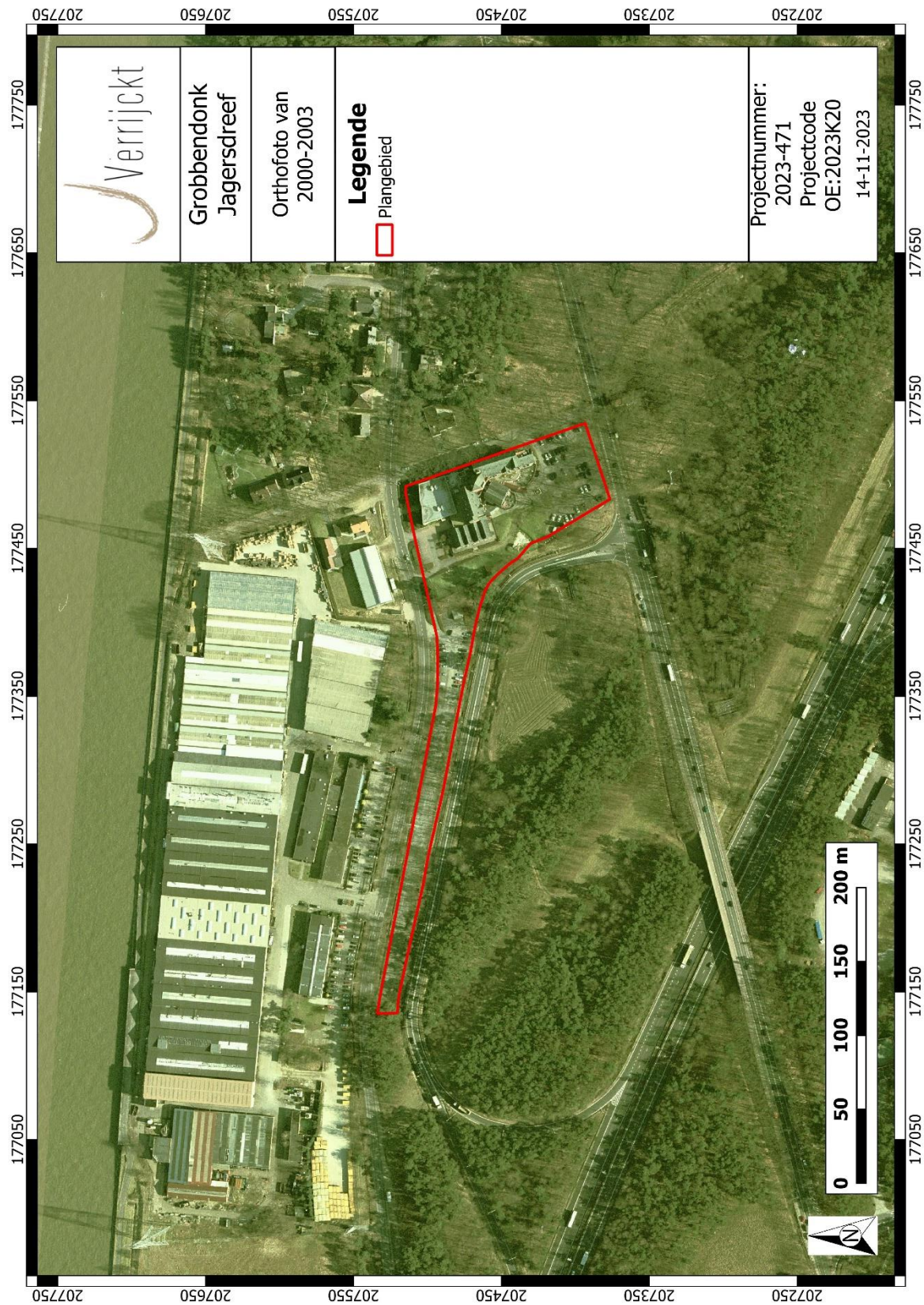
Figuur 20: Plangebied op de topografische kaart van 1969²⁰

²⁰ GEOPUNT 2021e

Figuur 21: Plangebied op de orthofoto van 1971²¹

²¹ GEOPUNT 2021e

Figuur 22: Plangebied op de orthofoto van 2000-2003²²

²² GEOPUNT 2021e

1.4.7 Archeologisch bronnen

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen de contouren van het plangebied zijn de volgende archeologische waarden gekend. Voor de ruime omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgelijst in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.²³

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
102630	GROBBENDONK G8	TOEVALSVONDST. AFSLAG UIT SILEX.	PALEOLITHICUM	INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: <i>GROBBENDONK G8</i> [ONLINE], HTTPS://ID.ERFGOED.NET/WAARNEMINGEN/102630 (GERAADPLEEGD OP 14 NOVEMBER 2023).
105270	KASTEEL VAN BOUWEL	KASTEEL	MIDDELEEUWEN	INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: <i>KASTEEL VAN BOUWEL</i> [ONLINE], HTTPS://CAI.ONROERENDERFGOED.BE/LOCATIE/105270 (GERAADPLEEGD OP 14 NOVEMBER 2023).
105526	GROBBENDONK TROONSCHHEIDE 1	LOSSE VONDST AARDEWERK	MIDDELEEUWEN	INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: <i>KASTEEL VAN BOUWEL</i> [ONLINE], HTTPS://CAI.ONROERENDERFGOED.BE/LOCATIE/105526 (GERAADPLEEGD OP 14 NOVEMBER 2023).
224510	GROBBENDONK INDUSTRIEWEG	PROSECTIE		DE BEENHOUWER J., ARCKENS M., RYSSAERT C., BERVOETS G. 2014: GROBBENDONK INDUSTRIEWEG. EEN PALEOBODEM ONDER STUIFZANDEN. ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGRIEP IN DE BODEM. 2013/412, FODIO RAPPORT 7, WIJNEGEM.

Binnen een straal van 1000m werden vier waarden aangetroffen in de CAI. Het gaat hierbij om twee losse vondsten uit de steentijd en de middeleeuwen. De losse vondst uit de steentijd betreft een sterk geëloosierd en verbrand fragment van een afslag uit silex. De losse vondst uit de middeleeuwen betreft een aardewerk scherf. Ten zuidwesten van het plangebied staat het kasteel van Bouwel gekarteerd als CAI waarde.

Ongeveer 270 meter ten oosten van het plangebied staat een mechanische prospectie gekarteerd op de CAI-kaart. Hierbij zijn landschappelijke en verkennende boringen uitgevoerd, en een proefsleuvenonderzoek.²⁴ Tijdens het landschappelijk booronderzoek werd in meerdere boringen een paleobodem aangetroffen. In het proefsleuvenonderzoek werd duidelijk dat deze podzolbodem bovenaan was opgebouwd met een oude strooisellaag, daaronder de uitgeloopte bodem en tenslotte de humus- en ijzeraanrijking. Het originele landschap waarin deze podzol werd gevormd, was gekenmerkt door plaatselijke reliëfverschillen. Onder de dekzanden waarin de podzol zich gevormd had, bevond zich in het zuidelijk deel van de proefsleuf een geoxideerde veenlaag met een lichtgrijze minerale bodem erboven en eronder. Het duinzand, dat gekarteerd stond op de bodemkaart van Vlaanderen, was maar een dun pakket (ca. 5 cm). Deze is daarom niet ouder dan de Middeleeuwen gedateerd. Voor de verkennende boringen is eerst de bovenste laag tot aan het duinzand afgegraven. Bij de verkennende boringen zijn echter geen archeologische artefacten

²³ CAI 2021

²⁴ DE BEENHOUWER E.A. 2014. 25-30.

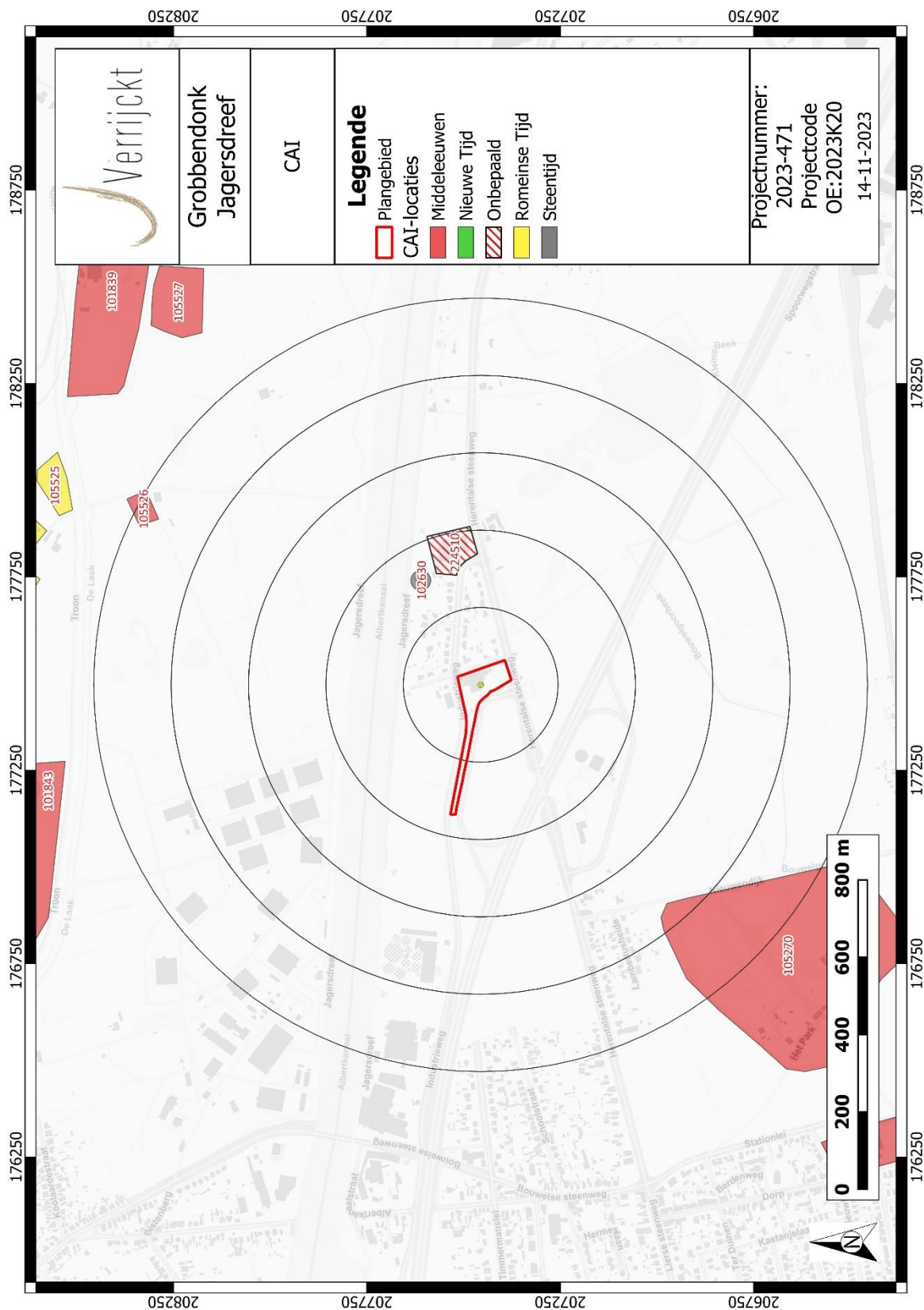
aangetroffen. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd één sleuf aangelegd om de paleobodem verder te documenteren.

Figuur 23: Zicht op de oostelijke sleufwand in het proefsleuvenonderzoek. Bovenaan de opduikende podzol met een restant van de stuifzanden van de landduin erboven. Onderaan het veen dat overgaat in een bleek grijze bodemhorizont.²⁵

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er slechts één goed onderzocht terrein aanwezig is, waarin geen archeologische vondsten zijn aangetroffen, maar wel een goed bewaarde paleobodem. Verder zijn in de omgeving van het plangebied geen goed onderzochte, archeologische sites aanwezig. Dit is vermoedelijk niet te wijten aan het ontbreken van archeologische sites. Waarschijnlijk is dit te wijten aan het ontbreken van recente, grootschalige ontwikkelingen waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

²⁵ DE BEENHOUWER E.A 2014. 30.

Figuur 24: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart²⁶

²⁶ CAI 2021

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In de directe nabijheid van het plangebied werden enkele archeologienota's opgemaakt. Hieronder worden archeologienota's met ID 25832 en 106669 uitgebreider beschreven. De locaties van de uitgevoerde onderzoeken komen sterk overeen met deze van het plangebied waardoor deze onderzoeken relevante info kunnen herbergen over de archeologische verwachting binnen het plangebied.

Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
10669	GROBBENDONK KAAIMUUR ALBERTKANAAL	ARCHEOLOGIENOTA UIT MAART 2019	VAN SPEYBROEK T. 2019. ARCHEOLOGIENOTA GROBBENDONK, KAAIMUUR ALBERTKANAAL. GENT
14113	GROBBENDONK N13	ARCHEOLOGIENOTA UIT FEBRUARI 2020	VERRIJCKT J & VERMEERSCH J. 2020. ARCHEOLOGIENOTA GROBBENDONK N13.BEERSE.
21720	GROBBENDONK INDUSTRIEWEG, FIETSSNELWEG	ARCHEOLOGIENOTA UIT FEBRUARI 2022	DE HERDT T & BOUDRY T. 2022. ARCHEOLOGIENOTA GROBBENDONK, INDUSTRIEWEG FIETSSNELWEG. GENT.
23336	GROBBENDONK EN HERENTALS MILITAIR DOMEIN 'DEN TROON'	ARCHEOLOGIENOTA UIT AUGUSTUS 2022	SCHOUPS A. 2022. MILITAIR DOMEIN 'DEN TROON', GROBBENDONK EN HERENTALS. ARCHEOLOGIENOTA MET BEPERKTE SAMENSTELLING. GEEL.
25832	GROBBENDONK INDUSTRIEWEG, FIETSSNELWEG- AANPASSING	ARCHEOLOGIENOTA UIT FEBRUARI 2022	DE HERDT T 2023. ARCHEOLOGIENOTA GROBBENDONK, INDUSTRIEWEG FIETSSNELWEG AANPASSING. GENT.

Vooronderzoek Grobbendonk Industrierweg Fietssnelweg (ID 25832)

Voor de aanleg van een fietssnelweg werd er archeologisch onderzoek uitgevoerd. De bodem van het plangebied bleek over een groot gedeelte reeds verstoord of opgehoogd. Tijdens eerder uitgevoerd vooronderzoek zijn er in drie zones landschappelijke boringen gezet. Aan de hand van het booronderzoek kon aangetoond worden dat de bodem overal een dik ophogingspakket kent met een diepte tussen de 75 en 260 cm onder het maaiveld. Onder deze ophoging zit een paleobodem. Echter werd verder onderzoek afgeraden, omdat de impact van de geplande ingrepen deze diepte niet zouden bereiken.

Het terrein van dit vooronderzoek grenst aan het plangebied van de Jagersdreef. Er bestaat daarom een grote kans dat de bodemopbouw gelijkaardig is. Echter zal in het huidige plangebied de werkzaamheden dieper gaan, waardoor de paleobodem wel voor meer kenniswinst kan zorgen.

Vooronderzoek Grobbendonk Kaaimuur (ID 106669)

Ook in dit vooronderzoek wordt er geen verder onderzoek geadviseerd. Historisch onderzoek laat eenzelfde gebied zien als het huidige plangebied aan de Jagersdreef. Hierbij was het gebied onderdeel van de Sint-Lambertusheide op de Ferrariskaart en in de 19^e eeuw was het terrein voornamelijk beplant met naaldbomen. Echter is er geen archeologische verwachting doordat het gebied bij de aanleg van het Albertkanaal is opgehoogd. De ingrepen van de kaaimuur zullen daardoor de ongeroerde bodem zeer beperkt raken.

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

In de omgeving van het plangebied zijn twee losse archeologische vondsten aangetroffen uit de steentijd en de middeleeuwen. Op ca. 290 meter ten noordoosten van het plangebied is een afslag van een silex aangetroffen uit het paleolithicum. Het aangetroffen middeleeuws aardewerk is op ongeveer 1 km ten noordoosten van het plangebied aangetroffen. Verder is er ten zuidwesten van plangebied het kasteel van Bouwel aanwezig.

Archeologische vooronderzoek wijst uit dat er in de buurt van het plangebied een bewaarde paleobodem aanwezig is. Deze is in de omgeving opgehoogd voor de aanleg van het Albertkanaal. Er zijn verder geen archeologische vondsten aangetroffen.

- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem verstoord is?*

Binnen het plangebied zijn meerdere kleine gebouwen aanwezig geweest voordat het hotel er werd gebouwd. Wat van gebouwen dit waren en hoe diep deze gefundeerd waren, is niet bekend. Ook is er een ophoging aanwezig in het westen van plangebied. Op historische kaarten staat aangegeven dat het plangebied op een hoogte van ca. 11 m + TAW is, terwijl het westen van het plangebied tegenwoordig op een hoogte tussen de 14 en 15 m + TAW ligt. Daarnaast is de mogelijkheid groot dat de bodem ook uit een ophoging van stuifzand uit de Middeleeuwen bestaat. Daaronder zou wel een paleobodem aanwezig kunnen zijn.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Bij het huidige gebouw worden delen afgebroken, waarna er nieuwe gebouwen bij aan worden gezet. Het gaat hierbij om een afbraak van 774 m² in het westen en zuidwesten van het gebouw. In het noordwesten en zuiden van het gebouw wordt daarna 2.133 m² nieuwe delen aan het hotel bijgezet. Onder deze delen komt ook een ondergrondse parking in het zuiden en een kelder in het noordwesten. Hierbij moet rekening gehouden worden met een verstoring van 350 cm onder het maaiveld.

Daarnaast wordt in het zuiden en midden van het plangebied (ten zuiden en westen van het hotel) de verharding opnieuw ingericht. Hierbij wordt een nieuwe rijweg aangelegd met daaromheen meerdere parkeerplaatsen. Hierbij moet rekening gehouden worden met een verstoring van 40 á 50 cm onder het maaiveld. Hierbij zijn delen in het zuidwesten van het

plangebied op dit moment al verhard, waardoor dit deel mogelijk al verstoord is op deze diepte. Op de al aanwezige rijweg in het westen van het plangebied zijn twee zones aangegeven waarbij een voorstel wordt gedaan om één van deze twee of allebei de zones te verbinden met het openbaar domein. Mochten hier nog aanpassingen worden uitgevoerd, zal ook hier rekening gehouden worden met een verstoring van 40 á 50 cm onder het maaiveld. Echter is hier ook al verharding aanwezig, waardoor dit deel mogelijk al verstoord is op deze diepte.

- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

In 2014 is er ca. 270 meter ten oosten van het plangebied landschappelijke booronderzoek en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. De bodemkaart van Vlaanderen gaf aan dat hier duinzand aanwezig was (net als een gedeelte bij het huidige plangebied) en dit klopte deels. De bovenste laag bestond uit stuifzand, echter was daaronder nog een goed bewaarde paleobodem aanwezig. Voor verkennende boringen is het vlak verlaagd tot onder het stuifzand op ca. 12,3 m+ TAW. Hieronder is de paleobodem met bovenaan een oude strooisellaag, daaronder de uitgeloopte bodem en tenslotte de humus- en ijzeraanrijking. Het originele landschap waarin deze podzol werd gevormd, was gekenmerkt door plaatselijke reliëfverschillen. Onder de dekzanden waarin de podzol zich gevormd had, bevond zich in het zuidelijk deel van de proefsleuf een geoxideerde veenlaag met een lichtgrijze minerale bodem erboven en eronder.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

Er zijn geen afdoende aanwijzingen dat er binnen de contouren van het plangebied een archeologische site aanwezig is. Echter zullen eventuele archeologische sites aanwezig zijn onder de ophoging uit de 20^e eeuw. Het terrein waar tegenwoordig het hotel staat is 3 tot 4 meter opgehoogd. Aangezien de werkzaamheden een diepte van ca. 3,5 meter zullen bereiken, wordt enkel bij een kleine oppervlakte mogelijk het archeologisch niveau geraakt. Het gaat hierbij om een oppervlakte van ca. 500 en 700 m². Deze kleine oppervlaktes zullen geen kennisvermeerdering opleveren binnen de archeologie.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek?*

Bij de (her)aanleg van de verharding zal het archeologisch niveau niet verstoord worden. In het westen zal de verharding enkel opnieuw worden aangelegd, waardoor de bodem niet verder verstoord zal worden. In het oosten van het plangebied zal de nieuwe verharding worden aangelegd op de ophoging uit de 20^e eeuw. Ook de nieuwe gebouwen worden gebouwd op de ophoging uit de 20^e eeuw. Daardoor wordt het archeologisch niveau niet geraakt of enkel op kleine oppervlak. Doordat dit geen kennisvermeerdering zal opleveren, is verder onderzoek niet noodzakelijk.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt in de gemeente Grobbendonk. Met uitzondering van een Bronstrijdgrafveld (1000-700 voor Christus) ten zuidwesten van het dorp, beperken de archeologische vondsten zich tot losse vondsten uit de prehistorie. Daarentegen wijzen talrijke oudheidkundige vondsten uit de Romeinse en de Merovingische periode op het toenmalige belang van de gemeente. Een vicus met tempelcomplex in het noorden en een ambachtelijke zone in het oosten, werd ingeplant op een reeds eeuwen bewoond en in cultuur gebracht terrein, 12 tot 20 hectare, tussen de huidige Vorselaarse baan en de Steenbergstraat. Na het verval is de vicus mogelijk ingepalmd door een kleine Frankisch landbouwgemeenschap. Deze aanwezigheid wordt bevestigd door twee Merovingische grafvelden.

De benaming Grobbendonk duikt pas op vanaf de 17de eeuw: Grobbe betekent water of gracht, een donk daarentegen is een zandige verhevenheid in een moeras of een landtong omgeven door water; Grobbendonk past bijgevolg uitstekend als toponiem bij de plaats waar het oude kasteel van de heren van Grobbendonk zich bevond.

Ongeveer de helft van het grondgebied bestond uit heidelandschap in de middeleeuwen, terwijl heide en moeras twee derde van het gebied ten zuiden van de Kleine Nete besloegen. Langs de Nete bevonden zich natuurlijke graslanden. Pas in de 19de eeuw zal het uitzicht grondig veranderen door de grootschalige aanplanting van dennen.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 9 en 16 m + TAW. Het plangebied bevindt zich op een westelijke uitloper van een hogere dekzandrug. De hoogteverschillen binnen het plangebied zijn te wijten aan een afhelling naar het oosten richting de lager gelegen riviervallei van de Nete. Op ongeveer 180 meter ten noorden van het plangebied ligt het Albertkanaal. Dit kanaal is begin 20^e eeuw aangelegd door de mensen. Op 500 meter ten zuiden van het plangebied ligt de Bouwelgoorbeek. De Kleine Nete ligt op ongeveer 1,25 km ten noorden van het plangebied. Het plangebied zelf ligt tussen de 11,2 en 15,10 m + TAW. Daarbij ligt het gedeelte waar het hotel staat op het hoogste punt, in het oosten van het plangebied. En het westen is het laagste gedeelte binnen het plangebied. Het westen van plangebied is flink opgehoogd, aangezien op 20^e-eeuws kaartmateriaal wordt aangegeven dat het plangebied op ca. 11 m + TAW ligt. Het westen van het plangebied is daarbij 3 tot 4 meter opgehoogd. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem binnen het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (OB) en X. X-gronden zijn duinafzettingen. Verder staat er rondom het plangebied de volgende bodems gekarteerd: Zcf1x, Seg1x, I-ZDp en w-Sdg1x. Zcf1x staat voor matig droge zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont. De Seg1x staat voor natte lemig zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. I-ZDp staat voor matig droge tot matig natte zandbodem zonder profiel. W-Sdg1x staat voor matig natte lemig zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. In een prospectie ten oosten van het van plangebied is een podzolbodem aangetroffen onder het stuifzand. Voor verkennende boringen is het vlak verlaagd tot onder het stuifzand op ca. 12,3 m+ TAW. Hieronder is de paleobodem met bovenaan een oude strooisellaag, daaronder de uitgeloopte bodem en tenslotte de humus- en ijzeraanrijking. Het originele landschap waarin deze podzol werd gevormd, was gekenmerkt door plaatselijke reliëfverschillen. Onder de dekzanden waarin de podzol zich gevormd had, bevond zich in het zuidelijk deel van de proefsleuf een geoxideerde veenlaag met een lichtgrijze minerale bodem erboven en eronder. Dit onderzoek vond plaats op ca. 270 meter van het plangebied. Er bestaat een grote mogelijkheid dat de bodem binnen het plangebied een gelijkaardige opbouw heeft. Bij het prospectieonderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden voor bewoning uit de steentijd, echter sluit dit niet uit dat er binnen het huidige plangebied geen bewoning is geweest.

In de omgeving van het plangebied zijn twee losse archeologische vondsten aangetroffen uit de steentijd en de middeleeuwen. Op ca. 290 meter ten noordoosten van het plangebied is een afslag van een silex aangetroffen uit het paleolithicum. Het aangetroffen middeleeuws aardewerk is op

ongeveer 1 km ten noordoosten van het plangebied aangetroffen. Verder is er ten zuidwesten van plangebied het kasteel van Bouwel aanwezig.

Het huidige gebouw wordt gedeeltelijk afgebroken, waarna er nieuwe gebouwen bij aan worden gezet. Het gaat hierbij om een afbraak van 774 m² in het westen en zuidwesten van het gebouw. In het noordwesten en zuiden van het gebouw wordt daarna 2.133 m² nieuwe delen aan het hotel bijgezet. Onder deze delen komt ook een ondergrondse parking in het zuiden en een kelder in het noordwesten. Hierbij moet rekening gehouden worden met een verstoring van 350 cm onder het maaiveld. Door de ophoging in 20^e eeuw zal dit het archeologisch niveau nauwelijks raken. Enkel bij een oppervlakte van ca. 500 en 700 m² zal het archeologische niveau mogelijk verstoord kunnen worden. Daarnaast wordt in het zuiden en midden van het plangebied (ten zuiden en westen van het hotel) de verharding opnieuw ingericht. Hierbij word een nieuwe rijweg aangelegd met daaromheen meerdere parkeerplaatsen. Hierbij moet rekening gehouden worden met een verstoring van 40 á 50 cm onder het maaiveld. Hierbij zijn delen in het zuidwesten van het plangebied op dit moment al verhard, waardoor dit deel mogelijk al verstoord is op deze diepte. Op de al aanwezige rijweg in het westen van het plangebied zijn twee zones aangegeven waarbij een voorstel wordt gedaan om één van deze twee of allebei de zones te verbinden met het openbaar domein. Mochten hier nog aanpassingen worden uitgevoerd, zal ook hier rekening gehouden worden met een verstoring van 40 á 50 cm onder het maaiveld. Echter is hier ook al verharding aanwezig, waardoor dit deel mogelijk al verstoord is op deze diepte.

Op basis van bovenstaande gegevens is zal verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk zijn. Aangezien de ophoging zorgt voor een afdekking van het archeologisch niveau, zullen de werkzaamheden het archeologisch niveau nauwelijks verstoren. De oppervlaktes die mogelijk wel verstoord kunnen worden, zijn zo klein dat dit geen kennisvermeerdering zal opleveren.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan geen potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op de ophoging binnen het terrein, zal het archeologisch niveau nauwelijks verstoord worden. De oppervlaktes die mogelijk wel verstoord kunnen worden, zijn zo klein dat dit geen kennisvermeerdering zal opleveren.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan met zekerheid gesteld worden dat de eventuele archeologische site niet bedreigt wordt door de geplande werkzaamheden. Hierdoor is verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de vraag tot een vergunning van de afbraak van gedeeltes van het hotel en bouw van nieuwe delen. Bij de nieuwe gebouwen moet rekening gehouden worden met een verstoring van 350 cm onder het maaiveld. De verharding bij aanleg van een nieuwe weg zal een diepte van 40 tot 50 cm onder het maaiveld verstoren.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 9 en 16 m + TAW. Het plangebied bevindt zich op een westelijke uitloper van een hogere dekzandrug. Het plangebied zelf ligt tussen de 11,2 en 15,10 m + TAW. Daarbij ligt het gedeelte waar het hotel staat op het hoogste punt, in het oosten van het plangebied. En het westen is het laagste gedeelte binnen het plangebied. Het westen van plangebied is flink opgehoogd, aangezien op 20^e-eeuws kaartmateriaal wordt aangegeven dat het plangebied op ca. 11 m + TAW ligt. Het westen van het plangebied is daarbij 3 tot 4 meter opgehoogd. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem binnen het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (OB) en X. X-gronden zijn duinafzettingen. Ten oosten van het plangebied is tijdens een prospectie een podzolbodem aangetroffen onder het stuifzand. De kans is groot dat er binnen het plangebied een gelijkaardige bodemopbouw te zien is. Hierdoor is de kans op het aantreffen van steentijdsites groot.

Het plangebied was op 18^e-eeuws kaartmateriaal onderdeel van de St.-Lambertiusheide. Op een deel van het plangebied was al een naaldbos geplant. Naast de aanleg van twee wegen, komt er pas halverwege de 20^e eeuw verandering in het plangebied. Op de topografische kaart van 1969 is bebouwing binnen het plangebied te zien. In het begin van de 21^e eeuw komt het hotel binnen het plangebied, die nu nog aanwezig is.

In de ruime omgeving van het plangebied is weinig bekend over archeologische of historische gegevens. Er zijn twee losse vondsten uit de steentijd en de middeleeuwen aangetroffen. Een afslag van een silex uit de steentijd en een aardewerk scherf uit de middeleeuwen. Ten zuidwesten van het plangebied staat het kasteel van Bouwel. Het gebied kent een aantal archeologienota's, maar hierbij is verder onderzoek afgeraden door de geringe verstoringen die de werkzaamheden zullen verrichten in de bodem.

Op basis van het bureauonderzoek wordt verwacht dat het archeologisch niveau nauwelijks verstoord zal worden. Enkel bij een oppervlakte van ca. 500 en 700 m² zal het archeologische niveau mogelijk verstoord kunnen worden. Deze oppervlaktes zijn te klein om een kennisvermeerdering op te leveren. Op basis van deze verwachting is verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk.

2 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	4
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	5
Figuur 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto	11
Figuur 4: Snede geplande werken	12
Figuur 5: Syntheseplan van de geplande werken op orthofoto	13
Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)	15
Figuur 7: Plangebied op het DHM II	16
Figuur 8: Illustratie gradiëntzone	17
Figuur 9: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart	19
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000	20
Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied	21
Figuur 12: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied	21
Figuur 13: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000.....	22
Figuur 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	23
Figuur 15: Plangebied op de Ferrariskaart	27
Figuur 16: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	28
Figuur 17: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	29
Figuur 18: Plangebied op de topografische kaart van 1939.....	30
Figuur 19: Plangebied op de topografische kaart van 1969.....	31
Figuur 20: Plangebied op de orthofoto van 1971	32
Figuur 21: Plangebied op de orthofoto van 2000-2003.....	33
Figuur 22: Zicht op de oostelijke sleufwand in het proefsleuvenonderzoek. Bovenaan de opduikende podzol met een restant van de stuifzanden van de landduin erboven. Onderaan het veen dat overgaat in een bleek grijze bodemhorizont.	35
Figuur 23: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	36

3 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	34
Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	37

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST GROBBENDONK, JAGERSDREEF	PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2023-471
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:1300
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied en toekomstige inplanting op orthofoto
Aanmaakschaal	1:1300
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 5
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Synthesepan van de geplande werken
Aanmaakschaal	1:1300
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03-11-2023(raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03-11-2023(raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Geologische kaart

Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	14-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	14-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	14-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van 1939
Aanmaakschaal	1:3000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakdatum	1939
Datum	14-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 19
Type plan	Historische kaart

Onderwerp plan	Topografische kaart van 1969
Aanmaakschaal	1:3000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakdatum	1969
Datum	14-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 20
Type plan	Historische luchtfoto
Onderwerp plan	Orthofoto van 1971
Aanmaakschaal	1:1300
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakdatum	1971
Datum	14-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 21
Type plan	Historische luchtfoto
Onderwerp plan	Orthofoto van 2000-2003
Aanmaakschaal	1:1300
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakdatum	2000-2003
Datum	14-11-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 22
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	14-11-2023 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2022. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2022a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2022c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2022e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

De Beenhouwer J., Arckens M., Ryssaert C., Bervoets G. 2014: *Grobbendonk Industrieweg. Een paleobodem onder stuifzanden. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. 2013/412*, Fodio rapport 7, Wijnegem.

CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2022a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2022b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2022e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2022g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

IOE, 2022. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

6 BIJLAGEN

-Bouwplannen opdrachtgever